

**UNIVERZA V LJUBLJANI
FAKULTETA ZA UPRAVO**

Diplomsko delo

**VPLIV PRETEKLIH ŠIRITEV EU NA
VELIKOST IN STRUKTURO PRORAČUNA
EU**

Nina Demirović

Ljubljana, september 2011

**UNIVERZA V LJUBLJANI
FAKULTETA ZA UPRAVO**

DIPLOMSKO DELO

**VPLIV PRETEKLIH ŠIRITEV EU NA VELIKOST IN
STRUKTURO PRORAČUNA EU**

Kandidatka: Nina Demirović
Vpisna številka: 04036559
Študijski program: Visokošolski strokovni študijski program Uprava I. stopnje
Mentor: doc. dr. Aleksander Aristovnik

Ljubljana, september 2011

IZJAVA O AVTORSTVU DIPLOMSKEGA DELA

Podpisana Nina Demirović, študentka Visokošolskega strokovnega študijskega programa Uprava I. Stopnje, smer poslovna uprava, z vpisno številko 04036559, sem avtorica diplomskega dela z naslovom: Vpliv preteklih širitev EU na velikost in strukturo proračuna EU.

S svojim podpisom zagotavljam, da:

- je predloženo delo izključno rezultat mojega lastnega raziskovalnega dela;
- sem poskrbela, da so dela in mnenja drugih avtorjev oz. avtoric, ki jih uporabljam v predloženem delu, navedena oz. citirana v skladu s fakultetnimi navodili;
- sem poskrbela, da so vsa dela in mnenja drugih avtorjev oz. avtoric navedena v seznamu virov, ki je sestavni element predloženega dela in je zapisan v skladu s fakultetnimi navodili;
- sem pridobila vsa dovoljenja za uporabo avtorskih del, ki so v celoti prenesena v predloženo delo in sem to tudi jasno zapisala v predloženem delu;
- se zavedam, da je plagiatorstvo – predstavljanje tujih del, bodisi v obliki citata bodisi v obliki skoraj dobesednega parafraziranja tujih del, bodisi v grafični obliki, s katerim so tuje misli oz. ideje predstavljene kot moje lastne – kaznivo po zakonu (Zakon o avtorstvu in sorodnih pravicah, Ur. list RS, št. 21/95), kršitev pa se sankcionira tudi z ukrepi po pravilih Univerze v Ljubljani in Fakultete za Upravo;
- se zavedam posledic, ki jih dokazano plagiatorstvo lahko predstavlja za predloženo delo in za moj status na Fakulteti za Upravo;
- se elektronska oblika identična s tiskano obliko diplomskega dela ter soglašam z objavo dela v zbirki » Dela FU«.

Diplomsko delo je lektoriral: Mojca Lorber, prof. slov.

Ljubljana,

Nina Demirović

POVZETEK

Proračun Evropske unije je zelo pomemben za vse njene državljane. Z vsako pridružitvijo novih držav članic se prihodki in prav tako odhodki povečajo. S temi sredstvi razpolaga Komisija EU, ki proračun predlaga, kasneje pa Svet EU in Evropski parlament, ki proračun potrjujeta. Proračun EU se sprejema po ustaljenem postopku za naslednje leto. Zaradi obsežnosti in pomembnosti je vsakih sedem let sprejeta finančna perspektiva, v kateri se določijo zgornja meja pričakovanih odhodkov in prihodkov EU. V svojim diplomskem delom bom na kratko predstavila vlogo EU, njene značilnosti in institucije ter sestavo proračuna. Predvsem pa, kako so se prihodki in odhodki spreminjali skozi leta s pridružitvijo novih držav članic. Izdatki so se v zadnjem času močno povečali zaradi stanja recesije in zaradi širitvev, ki so se zgodile v EU. Prelomno leto je bilo tudi leto 2004 zaradi največje pridružitve EU, takrat so se izdatki in prihodki povečali, pa tudi struktura proračuna se je ob širitvah spreminjala. Tudi v prihodnje bo tako, saj je zaradi nenehnih podnebnih in gospodarskih sprememb potrebno prilagajati prihodke, odhodke in strukturo proračuna.

Ključne besede: Evropska unija, evro, Proračun Evropske unije, finančna perspektiva, prihodki proračuna, odhodki proračuna.

SUMMARY

THE IMPACT OF PAST ENLARGEMENTS TO THE SIZE AND STRUCTURE OF THE EU BUDGET

Budget of the European Union is very important for all citizens of the European Union. With each enlargement incomes and expenses increase and that is why the Commission of European Union, which suggests the budget and later European Council and European Parliament, which confirm it, play an important role. Budget of the European Union falls under established procedure every year for the following year. Because of its wide range and importance the financial perspective is being accepted every seven years in which the upper limit of expected expenses and incomes is determined. With my thesis I would like to present the EU role, its nature, institutions and the structure of the EU budget. In particular, how the revenues and expenditures changed over the years by incorporating new member states. Expenditures has recently dramatically increased because of the state of recession and because of the enlargement that happened in EU. Watershed year was also the year of 2004, when the biggest enlargement of the EU happened. Then the expenditures and revenues increased and the structure of EU budget changed. That will continue because of the constant climate and economic changes requires this. Necessary will be to adapt expenditures, revenues and the budget structure.

Key words: European Union, euro, budget of the European Union, financial perspective, income budget, expense budget

KAZALO

IZJAVA O AVTORSTVU DIPLOMSKEGA DELA	III
POVZETEK	IV
SUMMARY	V
THE IMPACT OF PAST ENLARGEMENTS TO THE SIZE AND STRUCTURE OF THE EU BUDGET	V
KAZALO	VI
KAZALO PONAZORITEV	VIII
KAZALO TABEL	viii
KAZALO GRAFIKONOV	viii
SEZNAM UPORABLJENIH KRATIC IN OKRAJŠAV	viii
1 UVOD	10
2 VLOGA IN POMEN EVROPSKE UNIJE	12
2.1 EVROPSKA UNIJA	12
2.2 PRIDRUŽITVE EU PO LETIH	13
3 INSTITUCIJE EU	14
3.1 SVET EU	14
3.2 PREDSEDSTVO SVETA	15
3.3 EVROPSKI SVET	15
3.4 PARLAMENT EU	16
3.5 KOMISIJA EU	17
3.6 SODIŠČE EVROPSKIH SKUPNOSTI	18
3.7 EVROPSKO RAČUNSKO SODIŠČE	19
4 PRORAČUN EU	20
4.1 POSTOPEK SPREJETJA PRORAČUNA EU	21
4.2 PRIHODKI PRORAČUNA EU	21
4.3 ODHODKI PRORAČUNA EU	22
5 VPLIV ŠIRITEV EU NA PRORAČUNSKO IZDATKE	24
5.1 PRORAČUN OD LETA 1958 DO PRVE ŠIRITVE EU LETA 1973	24
5.2 ŠIRITEV LETA 1973	25
5.3 ŠIRITEV LETA 1981	26

5.4 ŠIRITEV LETA 1986	26
5.5 ŠIRITEV LETA 1995	27
5.6 ŠIRITEV LETA 2004	27
5.7 ŠIRITEV LETA 2007	28
5.8 PRIMERJAVA IZDATKOV ZA EU 15 DRŽAV ČLANIC IN EU 25 DRŽAV ČLANIC	29
5.9 PRORAČUNSKI PRIHODKI	30
5.10 EU IN RECESIJA.....	31
5.11 PODNEBNE SPREMEMBE IN OKOLJU EU.....	31
5.12 PRIHONJE ŠIRITVE EU IN NJEN PRORAČUN.....	32
5.12.1 EVROPA 2020	32
5.12.2 PRORAČUN EU ZA LETA 2014-2020.....	33
6 ZAKLJUČEK	34
LITERATURA	37
VIRI	39
PRILOGE.....	41
KAZALO PRILOG.....	42

KAZALO PONAZORITEV

KAZALO TABEL

Tabela 1: Izdatki proračuna EU od leta 1958 do leta 1987 (v mio EUR).....	43
Tabela 2: Končna finančna perspektiva za leta 1988-1992	45
Tabela 3: Končna finančna perspektiva za leta 1993-1999	45
Tabela 4: Okvirna finančna perspektiva za leta 2000-2006	46
Tabela 5: Okvirna finančna perspektiva za leta 2007-2013	47
Tabela 6: Izdatki za kmetijstvo (v mio EUR)	47
Tabela 7: Izdatki za strukturne operacije (v mio EUR).....	47
Tabela 8: Izdatki za notranjo politiko (v mio EUR)	47
Tabela 9: Pregled prihodkov EU (v procentih)	48

KAZALO GRAFIKONOV

Grafikon 1: Finančne perspektive od leta 1988 do leta 2013.....	48
Grafikon 2: Primerjava izdatkov za EU-15 in EU-25	48

SEZNAM UPORABLJENIH KRATIC IN OKRAJŠAV

BDP – bruto domači proizvod
BND – bruto nacionalni dohodek
BNP – bruto nacionalni proizvod
DDV – davek na dodano vrednost
EGF – Evropski sklad za prilagoditev globalizaciji
EGS – Evropska gospodarska skupnost
EKUJS – Evropski kmetijski usmerjevalni in jamstveni sklad
EU - Evropska unija
EUR - evro
Euratom – Evropska skupnost za atomsko energijo
ERS – Evropski razvojni sklad
ESPJ – Evropska skupnost za premog in jeklo
OLAF – Evropski urad za boj proti goljufijam
ZDA – Združene države Amerike

1 UVOD

Naslov mojega diplomskega dela je Vpliv preteklih širitev EU na strukturo in proračun EU. Tema diplomskega dela je proračun EU in kako se je ta proračun spreminjal skozi leta ob pridružitvah novih držav članic. Leta 1951 so se države prvič začele povezovati v skupnost in do danes je v EU združenih 27 držav članic in to število bo še raslo. Zato je proračun EU njen zelo pomemben in kompleksen del. Tudi delež, ki ga posamezna država prispeva v proračun EU, se je skozi leta močno spreminjal. V začetkih so države članice prispevale samo odstotek za obdavčitev proizvodnje premoga in jekla in pa kar so same prispevale v proračun EU. Kasneje so prispevale še določen delež od DDV-ja. Danes pa je čisto drugače, saj je prispevek v proračun EU odvisen od BNP-ja posamezne države članice.

Hipoteze, ki jih bom skozi diplomsko delo poskušala potrditi oziroma ovreči so: da so se izdatki v zadnjem času znatno povečali, saj gospodarstvo potrebuje veliko denarne pomoči za okrevanje po recesiji, ki nas je zajela. Prav tako menim in bi kot drugo hipotezo rada predstavila in raziskala to, da so se prihodki in izdatki močno povečali leta 2004, ko so v EU vstopile nove države članice. Tega leta je pristopilo največ držav članic na enkrat. Zaradi večjega obsega EU od tega leta dalje, menim, da je nujno, da se v proračun steka več prihodkov, prav tako pa menim, da je zaradi tega več izdatkov, saj se sredstva in pomoči razpršijo na več držav članic.

EU je zelo pomembna za vse njene državljane, v prvi vrsti zaradi njene obsežnosti in pomembnosti, zaradi vseh njenih političnih in gospodarskih prednosti, kot so: prost pretok blaga, kapitala, ljudi ... in kot celota je bolj prepoznavna in tudi pomembna povsod po svetu. Kot taka lahko konkurira tudi drugim velesilam po svetu.

Namen diplomskega dela je najprej na kratko predstaviti vlogo EU, njene značilnosti in institucije. Sestavo proračuna EU, vseh njenih prihodkov in odhodkov ter primerjavo, kako so se ti prihodki in odhodki spreminjali skozi leta. Cilji diplomskega dela, ki sem si jih zastavila, so prikazati odstopanja prihodov in odhodkov proračuna EU, predvsem leta 2004, ko se je EU pridružilo največje število držav članic, kar 10. Cilj je tudi prikazati primerjavo odhodkov in prihodkov EU pred in po recesiji, ki nas je zajela.

Metode raziskovanja, ki jih bom uporabila pri pisanju diplomskega dela so:

- metoda deskripcije, s katero bom opisovala procese, postopke in pojave;
- metoda kompilacije, s katero bom povzemala opazovanja, spoznanja, stališča, sklepe in rezultate drugih avtorjev;
- komparativna metoda, s katero bom primerjala podobna ali pa enaka dejstva, pojave, odnose, procese, s katerimi bom ugotavljala podobnosti ali razlike med njimi in bom lahko postavila nove sklepe oziroma bom lahko stvari posploševala.

Za pisanje diplomskega dela bom uporabljala domačo in tujo strokovno literaturo in pravne vire. Eno izmed poglavij bom uporabila za analizo oziroma interpretacijo dobljenih

rezultatov. Za interpretacijo teh rezultatov bom uporabila predvsem pretekle proračune oziroma osnutke proračunov, ki so objavljeni na spletnih straneh. S temi viri si bom pomagala pri raziskavi in primerjavi rezultatov, s katerimi bi lahko opredelila problem, ki sem ga izpostavila.

Diplomsko delo bo razdeljeno na več delov. V jedro diplomskega dela bo predstavljena vloga in pomenom EU; razložila bom kaj je EU, kako je EU nastala, kakšna je njena vloga in kako so se spreminjali predpisi in prispevki v proračun EU z različnimi podpisi pogodb. V nadaljevanju bom predstavila pridružitve EU, vse države, ki so se pridruževale v posameznih letih, kar je zelo pomembno tudi za nadaljnjo raziskavo, kako se je proračun skozi leta spreminjal oziroma kako so se spreminjali prihodki in odhodki proračuna.

Drugi večji del, ki bo zajet v mojem diplomskem delu so institucije EU. V tem delu bom opisala vse večje institucije, kot so: Evropski parlament, Komisija EU, Svet EU, Evropski Svet, sodišče Evropskih skupnosti in Evropsko računsko sodišče. Opisala bom, kakšne so njihove naloge, koliko članov sestavlja te institucije, koliko predstavnikov v teh institucijah je članov iz naše države. Vse te institucije so prav tako pomembne za proračun EU, predvsem prve tri so posredno zaslužene za sprejemanje in določitve o proračunu EU, ostale institucije pa so za sprejem proračuna zaslužene neposredno, saj nadzirajo ostale institucije, da ne kršijo pravil in zakonov, ki so potrebni za pravilno delovanja s stališča pravnega reda EU.

V tretjem obsežnejšem delu diplomske naloge bom predstavila proračun EU. Opisala bom kaj sploh je proračun EU, kakšen je postopek sprejetja le-tega in katere tri institucije sprejemajo oziroma predlagajo proračun EU. Prav tako bom opisala t.i. finančno perspektivo, ki se sprejema za 5 let vnaprej. Podrobneje se bom lotila prihodkov in izdatkov proračuna, kaj so in kaj zajemajo.

V poglavju, ki bo sledilo in je ob enem najpomembnejše poglavje v nalogi, bom teorijo povezala z raziskavo in bom primerjala prihodke in odhodke proračuna EU po posameznih letih. Primerjala bom prihodke proračuna po posameznih letih in odhodke proračuna po posameznih letih. S svojo raziskavo bi rada dokazala, da so se leta 2004, ko se je pridružilo največje število držav članic, prihodki in odhodki močno povečali in da so se prihodki in odhodki pred in po stanju recesije, ki je zajela naše gospodarstvo, močno spremenili. Prestavila bom tudi finančni okvir EU, kaj to je in kaj zajema ter kakšen vpliv ima na proračun EU.

V zaključku podala bom strnjeno predstavila rezultate raziskave in ugotovitve. Svoje hipoteze bom ovrgla ali potrdila. Opisno bom predstavila ugotovitve, ki sem jih teoretično in raziskovalno ugotovila skozi svoje diplomsko delo.

2 VLOGA IN POMEN EVROPSKE UNIJE

2.1 EVROPSKA UNIJA

Po 49. členu Pogodbe o Evropski uniji lahko za članstvo v EU zaprosi vsaka država, ki spoštuje naslednja načela (49. člen Pogodbe o Evropski Uniji): /.../ načelo svobode, demokracije in spoštovanja človekovih pravic in temeljnih svoboščin ter pravne države. Države morajo biti pripravljene /.../ krepiti in medsebojno uskladiti gospodarstvo in vzpostaviti gospodarsko in monetarno unijo, vključno z enotno stabilno valuto in uveljaviti skupno zunanjo in varnostno politiki /.../, ki utegne pripeljati v skupno obrambo. Poleg tega morajo kandidatke tudi /.../ nadaljevati proces ustvarjanja vedno tesnejše povezanosti med državljani Evrope, v kateri so odločitve kar najbližje državljanom v skladu z načelom subsidiarnosti.¹ Država, ki želi članstvo v EU, svojo prošnjo naslovi na Svetu EU. Svet EU pa nato o vstopu nove države v EU odloča soglasno po posvetovanju z Evropsko komisijo ter po prejemu privolitve Evropskega parlamenta, ki pa o pridružitvi odloča z absolutno večino svojih članov.

Države članice lahko iz EU tudi izstopijo. To vprašanje ureja 50. člen Evropske ustave, ki določa, da lahko države članice prostovoljno izstopijo iz EU (50. člen Pogodbe o Evropski Uniji). Za to morajo uradno obvestiti Evropski svet, ki nato odloča na kakšen način se bosta EU in država članica pogajali o izstopu. Rezultat pogajanja je sporazum o izpeljavi izstopa, v katerem se opredelijo nadaljnji odnosi med EU in državo članico. O izstopu s strani Unije odloča Svetu EU s kvalificirano večino, vendar po tem, ko pridobi soglasje Evropskega parlamenta.

Tak primer se je v zgodovini EU že zgodil. Ta primer je država Grenlandija, ki se je pridružila leta 1973 kot del Danske. Leta 1979 pa je Grenlandija pridobila visoko stopnjo avtonomije kot matična država in s tem možnost da se na referendumu odloča glede članstva. Leta 1982 so volivci Grenlandije izvolili izstop iz EU, leta 1986 pa se je to res zgodilo (Urad Vlade RS za komuniciranje, 2007, str. 14).

¹ EU na področjih, ki niso v njeni izključni pristojnosti, deluje, kadar in kolikor države članice ciljev predlaganih ukrepov na regionalni ali lokalni ravni ne morejo doseči, ampak se jih zaradi obsega in učinkov lažje doseže na ravni celotne unije.

2.2 PRIDRUŽITVE EU PO LETIH

EU je bila ustanovljena, da bi v njej zagotovili mir, varno življenje in blaginjo njenim prebivalcem, da bi se podprlo njihove skupne vrednote, za razvoj in spodbujanje ekonomskega ter socialnega razvoja. Začetki EU segajo v leta po 2. svetovni vojni, ko so se ljudje borili za odpravo sovraštva med narodi EU. Takratni francoski zunanji minister Robert Schuman je 9. maja 1950 predlagal ustanovitev Evropske skupnosti za premog in jeklo (ESPJ). Premog in jeklo zaradi katerega so se države bojevale med seboj naj bi postalo sredstvo miru. 18. aprila 1951 so s Pariško pogodbo ustanovili skupen trg za premog in jeklo v šestih ustanovnih državah članicah – Belgiji, Nemčiji, Franciji, Italiji, Luksemburgu in Nizozemski. Z Rimsko pogodbo 25. marca 1957 so ustanovne članice ustanovile Evropsko gospodarsko skupnost (EGS) in pogodbo Evropske Skupnosti za atomsko energijo (Euratom), ki je temeljila na skupnem trgu za proizvode in storitve (Europa,2010).

8. aprila 1965 so podpisali pogodbo o združitvi treh skupnosti: ESPJ, EGS in Euratom in ustanovitvi enotnega Sveta in Komisije. Veljati je začela 1. julija 1967. 1. julija 1968 so povsem ukinile carine tem 6 državam. Januarja leta 1973 so se skupnosti pridružile še Danska, Irska in Velika Britanija. Uvedli so nove socialne in okoljske politike, leta 1975 pa ustanovili Evropski sklad za regionalni razvoj. Junija leta 1979 so se odvijale prve splošne neposredne volitve v Evropski parlament (Europa, 2010).

Leta 1981 se je pridružila še Grčija, leta 1986 pa še Španija in Portugalska. Enotni evropski akt, ki je bil podpisan februarja 1986 in začel veljati 1. julija 1987, je dokončno vzpostavil enotni evropski trg. Leta 1991 so se države članice pogajale o novi Pogodbi o Evropski uniji, ki jo je nato Evropski svet sprejel decembra 1991 v Maastrichtu. Ta pogodba je dodala stvari s področja medvladnega sodelovanja in je začela veljati 1. novembra 1993; tako je nastala Evropska Unija (Europa, 2010).

Leta 1995 so se pridružile še Avstrija, Finska in Švedska. Marca leta 2000 je EU sprejela Lizbonsko strategijo za izboljšanje evropskega gospodarstva, da bi v svetovnem merilu lahko konkurirala ZDA in ostalim hitro rastočim državam. Lizbonska strategija je zelo pomembna zaradi brezposelnosti in zvišanih pokojninskih stroškov, ki so prizadele gospodarstva držav članic. Prvega maja leta 2004 so se EU pridružile še Češka, Madžarska, Poljska, Slovaška, Estonija, Latvija, Litva, Slovenija, Ciper in Malta. Leta 2007 pa še Bolgarija in Romunija (Europa, 2010).

3 INSTITUCIJE EU

Institucije EU so za njen proračun zelo pomembne. Nekatere izmed njih vplivajo na proračun EU neposredno, druge pa posredno. Institucije, ki vplivajo na sprejetje proračuna EU so Evropski parlament, Komisija EU in Svet EU, ostale institucije pa skrbijo za pravilno delovanje in ravnanje po zakonskih načelih vseh zaposlenih v EU in državljanih EU. Med institucije EU štejemo Svet EU, Komisijo EU, Parlament EU, Evropski svet, predsedstvo Sveta, sodišče evropskih skupnosti, evropsko računsko sodišče.

3.1 SVET EU

Svet EU je osrednje zakonodajno telo. Sestavljajo ga ministri držav članic, ki predstavljajo svojo državo. Za svoje delo so odgovorni državljanom svoje države in svojim parlamentom v državi.

Obstaja 9 različnih sestav Sveta EU in sicer Svet za (Vladni portal z informacijami o življenju v Evropski Uniji, 2011):

- splošne zadeve in zunanje odnose,
- pravosodje in notranje zadeve,
- ekonomske in finančne zadeve,
- zaposlovanje, socialno politiko, zdravje in zadeve s področja varstva potrošnikov;
- konkurenčnost,
- promet, telekomunikacije in energijo,
- kmetijstvo in ribištvo,
- okolje,
- izobraževanje, mlade in kulturo.

Naloge Sveta EU so (Svet EU, 2011):

- sprejema zakonodajo EU skupaj z Evropskim parlamentom,
- usklajuje ekonomske politike držav članic,
- sklepa mednarodne sporazume med EU in državami članicami ali pa mednarodnimi organizacijami,
- potrjuje proračun EU skupaj z Evropskim Parlamentom,
- določa in izvaja zunanje in varnostne politike EU na podlagi smernic Evropskega Sveta,
- sprejema predpise na področju policijskega in sodnega sodelovanja v kazenskih zadevah.

Odločitve v Svetu EU se sprejemajo z glasovanjem. Več kot je prebivalcev v neki državi več glasov ima ta država. Sestava glasov v Svetu EU (Razdelitev glasov po posameznih državah članicah, Svet EU, 2011):

Nemčija, Francija, Italija, Združeno Kraljestvo	29
Španija in Poljska	27
Romunija.....	14
Nizozemska	13
Belgija, Češka, Grčija, Madžarska, Portugalska.....	12
Avstrija, Bolgarija, Švedska	10
Danska, Irska, Litva, Slovaška, Finska.....	7
Ciper, Estonija, Latvija, Luksemburg, Slovenija	4
Malta	3
SKUPAJ	345

V večini primerov se o zadevah Sveta odloča z kvalificirano večino. Ta pa je dosežena, če se strinja večina (v nekaterih primerov 2/3) držav članic in če je najmanj 255 glasov za (73,9 %) (Svet EU, 2011).

3.2 PREDSEDSTVO SVETA

Predsedstvo Sveta skrbi za dnevni red Sveta EU in predseduje vsem zasedanjem. Vsaka država članica pride na vrsto vsakih 6 mesecev, da predseduje EU. S tem se spodbujajo zakonodajne in politične odločitve.

Naloge predsedujoče države članice (Slovensko predsedstvo v EU 2008, 2011):

- vodi delo vseh sestav Sveta EU (predsedujoča država članica pripravlja, sklicuje in vodi sestanke Sveta EU, kot so: delovne skupine, zasedanja Sveta ministrov ... zraven pa prav tako usklajuje nasprotujoče si interese držav članic, deluje kot posrednik, podpisuje sprejete pravne akte in nosi politično odgovornost za sprejete odločitve);
- zastopa Svet EU v odnosu do drugih institucij (predsedujoča država članica v veliki meri sodeluje z Evropskim parlamentom in Evropsko komisijo; zelo pomembno je, da med sabo dobro sodelujejo, na koncu je potrebno izdelati tudi zaključno poročilo);
- zastopa EU v mednarodni skupnosti.

3.3 EVROPSKI SVET

Ko je 1. 12. 2009 v veljavo stopila Lizbonska pogodba, je Evropski svet postal ena od institucij EU. Od takrat dalje skrbi za razvoj EU in zanjo opredeljuje politične usmeritve in prednostne naloge. Evropski Svet sestavljajo voditelji držav oziroma voditelji vlad držav članic ter predsednik Evropskega sveta in predsednik Komisije EU. Če pa dnevni red določa tako, se lahko zasedanjem pridružijo ministri držav članic, predsedniku Komisije pa lahko pomaga član Komisije EU.

Evropski svet se običajno sestaja v Bruslju – dvakrat v vsakem polletju. Te sestanke skliče predsednik Evropskega sveta, ki je od 1. 12. 2009 Herman Van Rompuy. Le-ta lahko skliče tudi izredne seje. Predsednika Evropskega sveta se izvoli s kvalificirano večino. S tem se predsedniku dodeli mandat, ki traja dve leti in pol z možnostjo enkratne ponovne izvolitve. (Vladni portal z informacijami o življenju v Evropski uniji, 2011).

3.4 PARLAMENT EU

Parlament EU sestavlja 736 poslancev oziroma poslank². Razdeljeni so na osem različnih političnih skupin. Po uveljavitvi Lizbonske pogodbe naj bi število poslanskih mest v mandatnem obdobju od leta 2009 do leta 2014 naraslo na 754 poslanskih mest. V naslednjem mandatnem obdobju pa na 751 poslanskih mest s predsednikom vred, saj tako določa Lizbonska pogodba. Ta določa, da je iz vsake države najmanjše potrebno število 6 poslanskih mest, ne sme pa presegati več kot 96 poslanskih mest na državo. Predsednik Evropskega parlamenta je od 14. julija 2009 Jerzy Buzek. Svojo funkcijo bo opravljal dve leti in pol. Evropski parlament zaseda dvanajstkrat letno v Strasbourgu, preostala zasedanja so v Bruslju, prav tam so tudi vse seje odborov (Evropski parlament, 2010).

V Evropski parlament so vključene naslednje politične skupine (Politične skupine. Evropski parlament, 2011):

- Poslanska skupina Evropske ljudske stranke (krščanski demokrati),
- Skupina naprednega zavezništva socialistov in demokratov v Evropskem Parlamentu,
- Skupina zavezništva liberalcev in demokratov za Evropo,
- Skupina Zelenih/Evropske svobodne zveze,
- Evropski konservativci in reformisti,
- Konfederalna skuina Evropske združene levice – Zelene nordijske levice,
- Skupina Evrope svobode in demokracije.

Volitve v Evropski Parlament potekajo vsakih 5 let in vsak državljan EU ima pravico da na volitvah kandidira in da voli. Zadnje volitve v Evropski parlament so potekale junija 2009. Sedež Evropskega parlamenta ni enoten, kajti upravne pisarne delujejo v Luksemburgu, srečanja celotnega Parlamenta potekajo v Strasbourgu ali Bruslju, odbori pa zasedajo v Bruslju.

Naloge Evropskega parlamenta so (Evropski parlament, 2010):

- sprejemanje evropske zakonodaje – Parlament deluje tako, da potrjuje zakonodajo s soodločanjem. Pri tem postopku sta Parlament in Svet EU enakopravna in odločata/potrjujeta zakonodajo EU. Veliko področij je tudi takih, kjer Svet odloča sam, vendar je nujno potrebno posvetovanje s Parlamentom. Parlament odobri tudi pristop novih držav članic, preučuje delovne programe Komisije, preučuje

² Stanje na dan 14. 7. 2009

zakone EU in od Evropske Komisije zahteva naj predloži predloge za spremembo teh zakonov.

- Demokratični nadzor – Parlament nadzira ostale institucije EU. Komisijo nadzira tako, da jo ob nastopu novega mandata, ko vsaka država članica predlaga svoje člane, potrdi vsakega člana Komisije za imenovanje člana Komisije. Parlament lahko Evropski komisiji izglasuje nezaupnico in s tem zahteva odstop vseh članov Komisije. Evropski svet nadzoruje tako, da mu redno zastavlja vprašanja, prav tako pa se predsednik Sveta udeležuje, plenarnih zasedanj Evropskega parlamenta in sodeluje pri pomembnih zadevah.
- Pooblastila glede proračuna – skupaj s Svetom EU Parlament odloča o proračunu EU. Proračun EU ni sprejet dokler ga ne podpiše predsednik parlamenta. Ta postopek odobritve se imenuje podelitev razrešnice.

3.5 KOMISIJA EU

Evropsko komisijo sestavlja 27 komisarjev oziroma komisark. Iz vsake države članice prihaja po en komisar. Vsakega komisarja predlaga voditelj posamezne države članice, kasneje pa jih mora potrditi Parlament EU. Evropska komisija pripravlja predloge za novo evropsko zakonodajo, zavzema se za interese EU kot celote in skrbi, da se ne krši evropska pogodba in zakonodaja EU. Nadzoruje tudi porabo sredstev EU in skrbi za pravilno izvajanje odločitev EU. Sedež Komisije je v Bruslju, prav tako pa ima predstavništvo v vseh državah EU in delegacije v ostalih mestih po vsem svetu.

Nova Komisija se izvoli vsakih 5 let in sicer v 6 mesecih od takrat, ko so potekale volitve v Evropski parlament. Od 1. novembra 2014 se bo število članov Komisije zmanjšalo, zaradi tega ker je za dobro delovanje same Komisije 27 članov preveč. Člani bodo izbrani po sistemu enakopravne rotacije med državami članicami. Evropski komisarji morajo delovati neodvisno od svojih nacionalnih vlad, zelo pomembno je, da se zavzemajo za interese EU kot celote. Komisija je odgovorna Evropskemu parlamentu, ki lahko z izglasovanjem nezaupnice razpusti celotno Evropsko komisijo. Sedanje predsednik Evropske komisije je Jose Manuel Barroso iz Portugalske. Slovenski komisar je Janez Potočnik. Predsednik komisije določa, kateri od komisarjev bo odgovoren za posamezna področja in v času svojega mandata te odgovornosti prerazporeja. Vsak komisar na zasedanjih predstavi točko na dnevnem redu, za katero je odgovoren in je tema tega zasedanja, nato pa skupaj sprejmejo odločitve. Načela, ki Evropsko komisijo vodijo pri njenem delovanju so: učinkovitost, etičnost, preglednost, enake možnosti, e-Komisija, skrb za okolje, večjezičnost (Vladni portal z informacijami o življenju v Evropski uniji, 2011).

Temeljne naloge, ki jih opravlja Evropska komisija so (Vladni portal z informacijami o življenju v Evropski uniji, 2011):

- pripravlja nove zakone in predpise, ki jih nato pošlje v odločanje Evropskemu parlamentu in Svetu EU;
- skrbi za tekoče upravljanje politik in dejavnosti EU;

- skrbi, da se zakoni, ki so sprejeti v EU uporabljajo pravilno in enako v vseh državah EU;
- prav tako pa lahko zastopa EU na mednarodnem prizorišču v zadevah med EU in drugimi državami.

3.6 SODIŠČE EVROPSKIH SKUPNOSTI

Sodišče Evropskih skupnosti zagotavlja spoštovanje predpisov EU in skrbi za enotno razlago pravnega reda EU. Vodi postopke proti državam članicam, ki ne izpolnjujejo obveznosti in ne upoštevajo evropskih predpisov, ugotavlja ničnosti aktov/tožb evropskih institucij in ureja postopke proti institucijam, zaradi nedelovanja ter odloča v zadevah odškodninskih tožb. Sodišče Evropskih skupnosti ima sedež v Luksemburgu. To sodišče sestavlja 27 sodnikov, iz vsake države članice eden, ter 8 generalnih pravobranilcev, ki imajo šestletni mandat.

Naloge, ki jih opravlja Sodišče Evropskih skupnosti so (Institucije in drugi organi EU, 2010):

- tožbe zaradi neizpolnitve obveznosti: te postopke lahko sproži Komisija EU ali katera druga država EU, če meni, da država članica ne izpolnjuje obveznosti v skladu z zakonodajo EU. Sodišče nato tožbo preuči in izda tožbo. Če je ugotovljena kršitev, mora država članica napako odpraviti. V primeru, če država članica sodbe ne upošteva, ji lahko sodišče naloži denarno kazen.
- Ne upoštevanje Evropskih predpisov: da sodišča v različnih državah članicah ne bi različno razlagala zakonodajo in predpise EU obstaja t.i. Postopek za sprejem predhodne odločbe, kar pomeni, da mora nacionalno sodišče v primeru dvomov glede razlage predpisov ali veljavnosti zakonodaje EU, prositi sodišče Evropskih skupnosti za nasvet.
- Ničnost aktov/tožb: države članice, Svet EU, Komisija EU ali Parlament EU prav tako posamezniki lahko vložijo tožbo na Sodišče Evropskih skupnosti, če menijo, da je nek zakon EU nezakonit ali ta škodljivo vpliva nanje. Če sodišče ugotovi kršitve glede zakona, ga lahko razglasi za ničnega in neveljavnega.
- Nedelovanje institucij: če Evropski Parlament, Svet EU in Komisija EU ne sprejemajo odločitev v določenih okoliščinah, lahko države članice, ostale institucije in posamezniki ali podjetja vložijo pritožbe, kar mora sodišče Evropskih Skupnosti uradno zabeležiti.
- Odškodninske tožbe: posameznik ali podjetje lahko na Sodišče Evropskih skupnosti vloži odškodninsko tožbo zaradi delovanja ali nedelovanja Skupnosti ali njenega osebja, ki mu je povzročilo škodo.

3.7 EVROPSKO RAČUNSKO SODIŠČE

Člani Računskega sodišča so osebe, ki so v svojih državah članicah pripadale ali pa še pripadajo zunanjim revizijskih organom za šestletni mandat. Sedež Evropskega Računskega sodišča je v Luksemburgu. Naloge računkega sodišča so, da opravlja revizije prihodkov in odhodkov proračuna EU in vseh teles, ki so financirana s sredstvi tega proračuna. Preverjati mora utemeljenost in zakonitost vsake osebe in organizacije, ki upravlja s prihodki in odhodki EU. Velikokrat opravlja preglede na kraju samem. Vsakršne ugotovitve morajo zapisati v poročilih, ki opozarjajo Evropsko komisijo in vlade držav članic na posamezne probleme. Računsko sodišče predloži tudi mnenje o predlogih za finančno zakonodajo EU in ukrepe za preprečevanje goljufij v EU. Če želi Računsko sodišče upravljati svoje delo, mora ostati neodvisno od ostalih institucij EU, hkrati pa mora biti v neprestanem stiku z njimi. Samo po sebi Računsko sodišče nima pravnih pooblastil. Kakršnekoli goljufije in nepravilnosti pa revizorji sporočijo Evropskemu uradu za boj proti goljufijam (OLAF). (Institucije in drugi organi EU, 2010)

4 PRORAČUN EU

Kot vsaka država ima tudi EU že od nastanka svoj proračun. O odločitvah proračuna EU odločata Svet EU in Evropski parlament, ključnega pomena pa je tudi Komisija EU, ki pripravi predlog proračuna oziroma predhodni osnutek proračuna na podlagi katerega se nato proračun sklepa oziroma usklajuje.

Načela Evropskega proračuna oziroma načela, na katerih temelji proračun so (Slovenija in EU, 2003, str. 133; Mavko, 2001, str. 9–10):

- ENOTNOST: kar pomeni, da morajo biti v Proračun EU vključeni vsi prihodki in odhodki, ki jih ima EU;
- ENOTA IZRAŽANJA: ker je uradna valuta EU evro, morajo biti vsi zneski izraženi v tej valuti;
- LOČENOST: prihodki in odhodki morajo biti skrbno ločeni, prav tako pa prihodki med seboj po določenih virih, kje se pridobijo in odhodki med seboj, glede na to za kaj se bodo porabili;
- LETNI PRORAČUN: pomeni, da se proračun sklepa za obdobje enega leta, to proračunsko leto pa traja od januarja do decembra;
- URAVNOTEŽENOST: pomeni, da morajo biti prihodki in odhodki proračuna med seboj usklajeni in primerno izenačeni;
- VSESPLOŠNOST: pomeni, da mora biti proračun EU vsesplošen, vsebovati mora vse prihodke in odhodke, ki morajo biti prikazani v proračunu EU.

V proračunu EU sredstva pritekajo in odtekajo na različne načine. V preteklosti si je Evropska skupnost³ prihodke priredila tako, da so obdavčili proizvodnjo premoga in jekla, ostali prihodki pa so bili prispevki držav članic. V letu 1970 pa je prišlo do sprememb in so prihodke v glavnem sestavljali prihodki od carin, kmetijskih prelevmanov in deleža na DDV posameznih držav članic. Ob večanju števila držav članic so sprejeli še dodatna proračunska pravila za prilive v proračun EU, v katerih so določili tudi, da vsaka država članica prispeva odstotek prilivov od DDV-ja. V novem sporazumu pa so določili, da je odstotek financiranja za proračun odvisen od velikosti in rasti bruto nacionalnega prihodka posamezne države članice.

Proračun sestavljajo tudi odhodki, ki se delijo na obvezne in neobvezne. Obvezne odhodki temeljijo na osnovi podpisanih sporazumov, ki jih je podpisala EU, neobvezni odhodki pa temeljijo in so usmerjeni v izvajanje različnih politik EU. Pomembna stvar, ki loči proračun EU od nacionalnih proračunov posameznih držav članica je ta, da proračun EU nikakor in nikoli ne sme izkazovati primanjkljaja, zato je zelo pomembno, kako se prihodki in odhodki med seboj usklajujejo.

³ Evropska skupnost je bila ustanovljena 25. 3. 1957 z Rimsko pogodbo, kasneje pa je postala eden izmed treh stebrov Evropske unije.

4.1 POSTOPEK SPREJETJA PRORAČUNA EU

Postopek sprejetja proračuna EU je zelo zahteven. V tem postopku sodelujejo 3 institucije, to so Evropska komisija, Evropski parlament in Svet EU. Postopek sprejetja proračuna se prične februarja za proračun za naslednje leto. Takrat Evropska komisija razpravlja o političnih in proračunskih prioritetah EU. Ko to razpravo opravijo, poteka sestanek o proračunskih prioritetah v začetku aprila, na katerem sodelujejo Evropska komisija, Evropski parlament in Svetu EU. Po končanem sestanku Evropska komisija konec aprila in v mesecu maju sprejme predhodni osnutek proračuna, ki ga objavi 15. junija. Konec junija nato vse tri institucije sestankujejo o celotnih izdatkih, večji poudarek pa je na zneskih obveznih izdatkov.

Konec junija poteka prvo branje v Svetu EU, ter nato sprejetje proračuna s kvalificirano večino. Evropski parlament se posvetuje o zaključkih sestanka, o izdatkih proračuna, zato ima 45 dni časa. Če proračun v Evropskem parlamentu ni podprt s kvalificirano večino, se ga vrne v ponovno odločanje Svetu EU. V sredini oktobra ponovno poteka sestanek vseh treh institucij o nerešenih vprašanjih. Nato pa konec oktobra poteka prvo branje v Evropskem parlamentu. Ta lahko predlaga dopolnitve neobveznih izdatkov, vendar samo na podlagi večine članov, ali pa popravke za obvezne izdatke, vendar samo na podlagi absolutne večine⁴ glasov.

Sredi novembra poteka najprej drugo branje v Svetu EU in končna odločitev glede obveznih izdatkov ter sprejetje neobveznih izdatkov na podlagi kvalificirane večine⁵. Nato pa še drugo branje v Evropskem Parlamentu kjer pade odločitev o neobveznih izdatkih in sprejem proračuna za kar je potrebna absolutna večina članov ali tri petine glasov. Proračun pa se lahko tudi zavrne, vendar samo na podlagi absolutne večine glasov in dveh tretjin glasov.

4.2 PRIHODKI PRORAČUNA EU

V proračun EU se stekajo 3 vrste prihodkov (Vladni portal z informacijami o življenju v Evropski uniji, 2011):

- tradicionalna lastna sredstva: sem spadajo kmetijske dajatve ter carine. Te carine temeljijo na skupni carinski tarifi za uvoz dobrin iz držav, ki niso članice EU. Kmetijske dajatve pa zajemajo skupno kmetijsko politiko v okviru katere se plačujejo ob uvozu kmetijskih dobrin in sladkorja iz tretjih držav. V proračunu se s temi sredstvi pokrije približno 17 % skupnih prihodkov.
- Vir na osnovi DDV: se obračunava na vse dobrine, ki pa so v vsaki državi članici obdavčene drugače, zaradi tega se je ta davčna osnova za prispevanje v skupni proračun standardizirala. Standardizirali so se tako skupni neto prilivi iz naslova

⁴ Absolutna večina po SSKJ – več kot polovica.

⁵ Kvalificirana večina po SSKJ – več kot dvotretjinska večina glasov.

DDV v posamezni državi članici, ki so deljeni z ocenjenimi ponderiranimi⁶ povprečnimi stopnjami po posameznih obdavčenih dobrinah. Ob tem pa ta davčna osnova ne sme presegati 50 % državnega BNP-ja za vsako državo članico. Ta sredstva obsegajo približno 17 % celotnih skupnih prihodkov.

- Vir na osnovi bruto nacionalnega dohodka: to pa je enotna odstotna stopnja, ki se pobere od BNP-ja vsake posamezne države članice. Del sredstev iz naslova BND pa predstavljajo tudi rezerve in sredstva za izredne razmere, te so predvidene za vsako leto v proračunu, državam pa jih ni potrebo vplačati, dokler ni potrebno njihovo črpanje. Ta del sredstev predstavlja približno 65 % vseh prihodkov proračuna EU.

V proračun EU pa štejemo tudi druga sredstva. Ta sredstva predstavljajo 1 % vseh prihodkov. Sem pa spadajo presežki prejšnjih let, zamudne obresti, kazni, davki na plače in prispevki držav, ki niso članice EU.

4.3 ODHODKI PRORAČUNA EU

Izdatki oziroma odhodki proračuna EU so pomembni, saj proračun EU nikoli ne sme izkazovati primanjkljajev, kar pomeni, da morajo biti odhodki proračuna skrbno uravnoteženi s prihodki proračuna EU. Zgornja meja za odhodke se določi s finančno perspektivo. Finančne perspektiva je večletni finančni okvir, ki jo sprejmeta dve instituciji EU po posebnem zakonodajnem postopku. Evropski svet se odloči soglasno, potem ko finančni okvir že odobri Evropski parlament, ki finančno perspektivo sprejme z večino članov. V tem okviru se določijo letne zgornje mere glede odobrenih proračunskih sredstev oziroma prihodkov in prevzem po vrstah obveznosti oziroma odhodkov. Zadnja finančna perspektiva, ki je bila sprejeta za leta med 2007–2013 obsega (Ministrstvo za finance, 2011):

- konkurenčnost ter kohezijo za rast in zaposlovanje: sem naj bi bilo namenjenih največ sredstev. Porabili naj bi se za zmanjševanje razlik v gospodarskem, okoljskem in družbenem razvoju znotraj EU in izvajanju Lizbonske strategije. V ta projekt spadajo: gradnja vetrnih elektrarn in avtocest, denarna podpora za inovativna podjetja ter financiranja programov znanstvenega raziskovanja in učenja.
- Druga skupina, kamor se steka največ sredstev, je namenjenih varovanju in upravljanju naravnih virov. Ta sredstva so namenjena skupni kmetijski politiki, preostala sredstva pa ribiški politiki in varovanju okolja. Proračunski del sredstev za kmetijstvo se je zmanjšal na polovico kot pred 40 leti. Veliko več proračuna se nanaša za razvoj podeželja in varstvo okolja.
- Tretja skupina, ki je zajeta v finančnem okviru, se imenuje državljanstvo, svoboda, varnost in pravica. Ta sredstva so namenjena notranjim in pravosodnim politikom EU, sredstvom za varovanje zdravja in potrošnikov, kulture in mladinske politike.

⁶ Ponder po SSKJ – vrednost, navadno večja, ki se da določenemu členu celote v odnosu do drugih členov iste celote.

- Naslednja skupina se imenuje EU kot globalni partner. Sem spadajo sredstva humanitarne pomoči ter sredstva za gospodarski, okoljski in družben razvoj držav po svetu.
- Naslednja skupina sredstev je namenjena administraciji.
- Zadnja skupina pa so nadomestila oziroma kompenzacije.

5 VPLIV ŠIRITEV EU NA PRORAČUNSKE IZDATKE

Proračunski izdatki so se skozi leta zelo spreminjali. Od leta 1958 pa do leta 1987 so se sprejemali za vsako leto posebej, od leta 1988 pa so sprejete proračunske finančne perspektive za 7 let vnaprej (razen prva finančna perspektiva je bila sprejeta za obdobje 5 let). Tudi poglavja, za katera so se namenjali izdatki, so se skozi leta spreminjala, prav tako pa tudi znesek posameznih izdatkov. Proračun je leta 1958 obsegal 81,3 milijone EUR, za leto 2013 pa je predvidenih 151.886,00 milijonov EUR izdatkov. To lahko pripišemo predvsem temu, da je leta 1958 sestavljalo EU 6 držav članic, danes pa je EU pridruženih 27 držav članic. Prav tako so pomemben člen tudi podnebne spremembe, katerih posledicam se vsako leto namenja več sredstev in recesija, v okviru katere je EU namenila veliko sredstev za okrevanje vsem prizadetim državam članicam.

Če pogledamo grafikon številka 1 – skupne stroške vseh štirih finančnih perspektiv, lahko opazimo, da ima vsaka finančna perspektiva večje izdatke. Izdatki prve finančne perspektive od leta 1988 do leta 1992 skupaj znašajo 275.611 milijonov EUR, izdatki druge finančne perspektive od leta 1993 do leta 1999 znašajo 601.419 milijonov EUR, tretje finančne perspektive od leta 2000 do leta 2006 znašajo 753.157 milijonov EUR, izdatki četrte finančne perspektive od leta 2007–2013 pa 974.769 milijonov EUR. To se lahko pripiše temu, da je bilo pred sprejetjem prve finančne perspektive število članic v EU 12, danes pa je število članic v EU 27. Velike razlike se lahko pripišejo tudi recesiji, saj je vidijo, če primerjamo finančno perspektivo za leta od 2000 do 2006, da so je prva postavka, ki je zajemala kmetijstvo, v letih od 2007 do 2013 preimenovala na trajnostno rast, ki se ukvarja z zaposlovanjem, njeno konkurenčnostjo in rastjo. Veliko več je tudi naravnih nesreč oziroma katastrof, kar lahko opazimo s postavko Strukturni skladi oziroma ukrepi, ta skrbi za najmanj razvite regije. Res pa je tudi, da je zadnja finančna perspektiva samo okvirna in se lahko v naslednjih dveh letih še zelo spremeni, prav tako velja za vse naslednje finančne perspektive, ki se bodo še sprejemale. V glavnem se izdatki v finančnih perspektivah iz leta v leto povečujejo, kar lahko pripisujemo vedno večjemu številu držav članic EU in potrebam, ki jih ima Unija.

5.1 PRORAČUN OD LETA 1958 DO PRVE ŠIRITVE EU LETA 1973

Izdatki proračuna EU so leta 1958 znašali 81,3 milijona EUR, takrat je EU sestavljalo 6 držav članic – Belgija, Nemčija, Francija, Italija, Luxembourg in Nizozemska. Struktura proračuna se je zelo spremenila; leta 1958 je zajemala samo izdatke za administracijo, izdatke za Evropsko skupnost za premog in jeklo ter Evropsko skupnost za atomsko energijo. Evropska skupnost za premog in jeklo je bila sklenjena za oblikovanje skupnega trga premoga in jekla. S tem so prenesli odločanje na skupni naddržavni organ v gospodarskih panogah, ki so jih prej uporabljali v vojaške namene. Evropska skupnost za atomsko energijo je bila sklenjena zaradi uspešnega delovanja skupnega trga s področja

trga s premogom in jeklom in so nato leta 1957 ustanovili še Evropsko gospodarsko skupnost in Evropsko skupnost za atomsko energijo.

Leta 1960 so se izdatki razširili še na Evropski razvojni sklad, leto kasneje pa še na strukturne sklade. Evropski razvojni sklad se je financiral iz prispevkov držav članic in ni bil del proračuna EU. Ti izdatki so se namenjali za projekte, ki so prispevali k ekonomskemu, socialnemu in kulturnemu razvoju države predvsem s področja razvoja podeželja, industrializacije in ekonomske strukture. Ta sklad se je namenjal predvsem za države AKP⁷, to so Afrika, Karibi in Pacifik. Strukturni skladi so izdatki, ki so podpirali razvoj evropskih regij, ki so v zaostanku v razvoju. Njihov cilj je bil zmanjšati razlike med državami oziroma regijami in ustvariti tako okolje, ki bi omogočalo enakomeren in uravnotežen razvoj vseh držav oziroma regij EU.

Leto 1965 je prineslo nove spremembe; izdatki so se razširili še na Garancije za evropski kmetijski usmerjevalni in jamstveni sklad, ki je do leta 1970 zajemal velik del celotnih izdatkov. Ta sklad je spodbujal povezanost kmetijstva in podeželja, izboljševal konkurenčnost kmetijstva in spodbujal ohranjanje poseljenosti podeželskih območij, pomagal je ustvarjati razmere ugodne za doseganje enakovrednosti dohodka kmečkega prebivalstva, varoval okolje ter ohranjal naravne in kulturne dediščine podeželja. Pred prvo širitvijo leta 1968 se je proračun Euratom-a pridružil splošnemu proračunu. Istega leta se je v proračunu pojavila nova postavka Raziskave. Leta 1972 pa so tik pred prvo pridružitvijo močno narasli izdatki za zunanje delovanje. Ti izdatki obsegajo izdatke za enotnost in ukrepanje EU v svetovnih zadevah.

5.2 ŠIRITEV LETA 1973

Izdatki proračuna EU so leta 1973 znašali 4.703,5 milijona EUR. Tega leta so se EU pridružila 3 nove države članice – Danska, Irska in Velika Britanija. Izdatki so začeli močno naraščati, predvsem postavke Garancija za EKUJS, strukturni skladi, administracija in povračila. Izdatek za povračila je zajemal povračila držav članic zaradi neupravičeno porabljenih kmetijskih izdatkov EU, razlogi za to so bili neskladnost s pravili EU in neustrezni postopki nadzora nad kmetijskimi izdatki. Predvsem leta 1974 so močno narasli izdatki za administracijo, ki so se nato nekoliko zmanjšali. To se lahko pripiše predvsem novim pridružitvam EU, saj administrativni izdatki zajemajo izdatke za delovna mesta in upravne zadeve EU. Z naraščanjem držav članic narašča tudi ta vrsta izdatkov. Prav tako so se tega leta močno povečali izdatki za postavko Povračila in drugo. Ta postavka je namenjena za bodoče države članice. Leta 1975 so ti izdatki upadli, od leta 1977 pa so začeli ponovno naraščati.

⁷ Države AKP zajemajo 77 držav iz Afrike, Pacifika in Karibov. Z njimi je EU podpisala sporazum o pomoči in sodelovanju na področju trgovine in politike.

5.3 ŠIRITEV LETA 1981

Izdatki proračuna EU so leta 1981 znašali 18.529,4 milijona EUR. Tega leta se je EU pridružila še ena država članica – Grčija. Istega leta še ni opaziti velikega porasta. Leta 1982 pa so močno narasli izdatki za Strukturne sklade. Leta 1983 so se povečali izdatki za EKUJS in Raziskave, upadli pa so izdatki za Strukturne sklade, kar pomeni, da so začeli manj vlagati v regije, ki so zaostajale v razvoju in sredstva namenili za izdatke, ki so bili v tistem trenutku za EU najbolj pomembni. Izdatki so se leta 1984 spremenili, leta 1983 in 1984 so veliko denarja namenili za Raziskave. Takrat so države Evropske skupnosti podpisale osnutek novega sporazuma, zaradi več proračunskih kriz, ki so se pojavljale v začetku osemdesetih let. Ta osnutek je predvidel ustanovitev Evropske zveze kot gospodarsko področje brez notranjih meja in okrepitev evropskega političnega sodelovanja.

5.4 ŠIRITEV LETA 1986

Izdatki proračuna EU so leta 1986 znašali 35.820,2 milijona EUR. Tistega leta sta se EU pridružili dve novi državi članici – Španija in Portugalska. Zelo so se povečali izdatki v postavkah EKUJS, Strukturnih skladih in Povračilih. Leta 1987 je opaziti upadanje postavke Povračila in drugo. Ob pridružitvah novih držav članic lahko opazimo, da se istega leta povečajo izdatki za postavko Povračila in drugo, saj je ta postavka namenjena za bodoče države članice. Leta 1987 je sodelovanje EU okrepila uveljavitev Enotnega evropskega akta, ki pomeni zavezanost cilju in uresničevanje enotnega in notranjega trga.

Leta 1988 je bila sprejeta prva finančna perspektiva. Finančna perspektiva je zajemala proračun EU za 5 let vnaprej. Pred tem se je proračun EU sprejemal za vsako leto posebej. Druga finančna perspektiva je bila sprejeta za 7 let, od leta 1993 do leta 1999. Za 2 leti se je finančna perspektiva podaljšala, da bi se zastavljeni cilji lažje izpolnjevali in ker je bila ekonomija v krizi. Prva in druga finančna perspektiva se razlikujeta tudi v postavkah, ki jih zajemata. Prva finančna perspektiva zajema šest različnih postavk, te so: skupna kmetijska politika, strukturni skladi, politika z večletno alokacijo⁸, druge obveznosti (sem spadajo še neobvezni izdatki), povračila in administracija (sem spada še zmanjšanje zalog) in pa monetarne zadeve. Druga finančna perspektiva pa je zajeta drugače, zajema naslednje postavke: skupna kmetijska politika, strukturni skladi (te po novem obsegajo še finančne mehanizme), notranja politika, zunanje dejavnosti, administrativni izdatki, rezerve (te po novem zajemajo monetarne rezerve, rezerve za garancijo, rezerve za nujno pomoč) in pa kompenzacije.

Finančna perspektiva med leti 1988 in 1992 je doživela kar sedem revizij, zaradi različnih mednarodnih kriz. Te revizije so bile zelo pogoste predvsem zato, ker je bil proračun neprožen za kakršnakoli prilagajanja krizam, ki so se dogajale; prav tako je bil proračun prezapleten.

⁸ Alokacija po SSKJ – načrtno razdeljevanje, načrtna delitev.

Leta 1992 so države članice podpisale Pogodbo o EU, takrat se je sodelovanje EU razširilo še na področje ekonomske in monetarne unije, ki je pozneje privedla do uvedbe skupne valute. Pogodba je uvedla tri stebre:

1. steber zajema (Skupnost za premog in jeklo, Evropska gospodarska skupnost in Evropska skupnost za atomsko energijo),
2. steber zajema (skupna zunanja in varnostna politika),
3. steber zajema (sodelovanje v pravosodju in notranjih zadevah).

5.5 ŠIRITEV LETA 1995

Izdatki proračuna EU so leta 1995 znašali 80.943,0 milijona EUR. Tega leta so se pridružile 3 nove države članice – Avstrija, Finska, Švedska. Leta 1994 so sprejeli nov finančni okvir za leto 1995. Skupno kmetijsko politiko, ki je zajemala izdatke za primeren življenjski standard kmetijske skupnosti, ustaljene trge kmetijskih izdelkov in proizvodov po konkurenčnih cenah, so povišali za 74 % relativnega BND pridruženih držav članic, postavka Notranja politika pa se je povečala za 7 % relativnega BND pridruženih držav članic, Zunanja politika, ki omogoča EU da v svetovnih zadevah ukrepa in nastopa enotno, se je zvišala za 6,3 %, postavka Administrativni izdatki pa za 4,66 %. Obseg sredstev iz BND se izračuna kot zmnožek enotne davčne stopnje in vsote BND vseh držav članic. Zaradi prilagajanj potrebam EU se enotna davčna stopnja na letni ravni spreminja.

Od leta 1995 je bila uvedena tudi nova postavka – Kompenzacije. Ta postavka se je odobrila za nove države članice kot del za kmetijstvo in pomoč prilagajanja cen evropski ravni. Leta 1992 se je sprejemala finančna perspektiva za leta od 1993 do leta 1999. Najpomembnejša naloga za to finančno perspektivo je bila pomoč zaostalim državam oziroma regijam EU. Veliko pozornosti so posvečali tudi zunanji politiki in izdatkom za notranje zadeve. Izdatki za notranje zadeve so zagotavljali nemoten potek zakonodajnih in ne zakonodajnih dejavnosti, dobro usklajevanje zakonodajnih dejavnosti, spodbujanje in usklajevanje vseh dejavnosti v zvezi z boljšo pripravo zakonodaje EU. Vpeljali so dve novi vrsti rezerv, kar je bilo za proračun EU pozitivno, saj so se ta sredstva lahko namenila za nenačrtovane izdatke. Leta 1997 so s podpisom Amsterdamske pogodbe države članice podrobneje določile carinsko poslovanje, socialno zaščito in gospodarski razvoj. Leta 2001 pa je Pogodba iz Nice prinesla institucionalne spremembe za lažje delovanje razširjene EU.

5.6 ŠIRITEV LETA 2004

Izdatki proračuna so leta 2004 znašali 114.024,0 milijona EUR. Tega leta se je EU pridružilo kar 10 novih držav članic – Češka, Madžarska, Poljska, Slovaška, Estonija, Latvija, Litva, Slovenija, Ciper, Malta. Tega leta so narasli predvsem izdatki za Strukturne ukrepe, ki se delijo na Strukturne in Kohezijske sklade. Strukturni skladi podpirajo razvoj nerazvitih regij, cilj tega sklada je zmanjšanje razlik in ustvarjanje enakomernega in uravnoteženega razvoja vseh držav in regij EU, Kohezijski sklad pa se namenja za

zmanjševanje ekonomskih in socialnih razlik ter stabilizacije ekonomije. Iz tega sklada se sofinancirajo projekti vseevropskega prometnega omrežja, okolja, energije in transporta. V letih od 2000 do 2006 je proračun EU zajemal dve postavki, ki jih naslednja finančna perspektiva ne vsebuje. To sta postavki Rezerve in Predpristopna strategija. Postavka Predpristopna strategija se je namenjala bodočim državam članicam za pomoč pri uvedbi potrebnih političnih, gospodarskih in institucionalnih reform v skladu s standardi EU. Sprememba se je zgodila tudi v postavki Kmetijstvo, desetino teh izdatkov so pričeli namenjati za postavko Razvoj podeželja, ki je zajemal izboljšane konkurenčnosti kmetijskega in gozdarskega sektorja, izboljšanje okolja in podeželja ter izboljšanje kakovosti življenja na podeželskih območjih. V letu 2003 so odpravili Monetarne rezerve, ta postavka se je pred letom 2003 uporabljala za vzdrževanje stabilnosti cen. Uvedli so postavko Nadomestila, ki je bila namenjena deseterici novih držav članic, s katero so te države dobile proračunska nadomestila za prilagajanje cen evropski ravni. Da bi bil proračun bolj prožen, so določili tri vrste rezerv.

5.7 ŠIRITEV LETA 2007

Izdatki proračuna so leta 2007 znašali 128.091,0 EUR. Tega leta sta se EU pridružili še dve novi državi članici – Bolgarija in Romunija. Od leta 2007 do leta 2013 pa je bila sprejeta tudi nova finančna perspektiva. V letu 2007 lahko opazimo razlike v proračunu EU predvsem v postavkah. Prva postavka v proračunu EU se je pred letom 2007 imenovala Kmetijstvo in se je delila na Razvoj podeželja in Skupno kmetijsko politiko, od leta 2007 se ta postavka imenuje Trajnostna rast – obsega področja kot so: informacijsko tehnologijo, energetika komunalne storitve in zdravstvene industrije, deli se na Konkurenčnost za rast in zaposlovanje in Kohezijo⁹ za rast in zaposlovanje. Konkurenčnost za rast in zaposlovanje zajema sodelovanje med industrijo in akademskimi krogi, spodbuja raziskave na podlagi znanstvene odločitve, podpira mobilnost in poklicni razvoj raziskovalcev in razvoj njihovih sposobnosti. Kohezija za rast in zaposlovanje pa zajema ekonomsko rast in zaposlovanje, poenostavitev pravil o izpolnjevanju pogojev za pridobitev pomoči ter enoten vir in fleksibilno finančno poslovanje. Druga postavka v Proračunu EU je pred letom 2007 pokrivala Strukturne ukrepe, ti so se delili na Strukturne in Kohezijske sklade, po letu 2007 pa se ta postavka imenuje Ohranjanje in upravljanje z naravnimi viri. Tretja postavka se je pred letom 2007 imenovala Notranja politika, po letu 2007 pa se je preimenovala v Državljanstvo, svobodo, varnost in pravico in se delila na Svobodo, varnost in pravico ter Državljanstvo. Četrta postavka se je pred letom 2007 imenovala Zunanji ukrepi, po letu 2007 pa EU kot globalni partner. Enaki kot pred letom 2007 in po zadnji finančni perspektivi pa sta postavki Uprava in Nadomestila.

⁹ Kohezija po SSKJ – politične zavesti.

5.8 PRIMERJAVA IZDATKOV ZA EU 15 DRŽAV ČLANIC IN EU 25 DRŽAV ČLANIC

Leta 2004 se je zgodila največja širitev v EU do sedaj. Tega leta se je pridružilo kar 10 novih držav članic, tako se je EU iz prejšnjih 15 povečala na 25 držav članic. Takrat so se zgodili tudi razlike v izdatkih. V tabelah 6, 7, 8 in 9 so prikazane največje razlike v izdatkih in prihodkih pred in po pridružitvi. Po tem ko so se leta 2004 EU pridružile nove države članice, so postavke Zunanja politika, Administracija, Predpristopna pomoč in Rezerve ostale razmeroma nespremenjene. Preostale postavke pa so se vidno povečale.

Izdatki za Kmetijstvo so se povečali, vendar šele leta 2005, to pa zato, ker 10 novih pridruženih držav leta 2004 še ni imelo pravice za črpanje sredstev iz te postavke. Večina sredstev iz te postavke se je namenila razvoju podeželja in za reformo SKP (ta reforma je bila zajeta v ustanovni pogodbi; zajema pa: ponudbe izdelkov po stabilnih cenah, spodbujanja dopolnilne kmetijske dejavnosti, zavzema se za izboljševanje kakovosti in varovanje zdravja živali).

Izdatki za strukturne sklade oziroma operacije so se povečali, predvsem Kohezijski sklad, saj so se njegova sredstva povečala za kar 100 %. Ta sredstva so namenjena za povečanje investiranja v prometno varnost novih držav članic in za okolje novih držav članic.

Izdatki za notranjo politiko so se povečali za približno 26 %. Ta sredstva so se namenila za širitev, stabilnost in enakomerno rast držav. Porast znaša za razširitev programov za Skupnost novih držav članic in njihovo vključitev in sprejetje 3 novih programov – za jedrsko varnost (ta vključuje zaprtje jedrskih reaktorjev v Litvi in Slovaški), za krepitev institucij in izboljšanje upravne strukture v novih državah članicah predvsem na področju sodstva. Manjši porast so doživeli tudi administrativni izdatki, predvsem zato, ker so bili potrebni novi komisarji v 10 novih državah članicah in pa dodatna delovna mesta v posamezni državi članici.

Iz Grafikona 2 je razvidno, kako so se posamezne tri vrste izdatkov spreminjale leta 2003, ko je bilo pridruženih 15 držav članic, kako je bilo leta 2004 s 15 državami članicami in še leta 2004 s 25 pridruženimi državami članicami. Izdatki za kmetijstvo so približno enaki, medtem ko se v izdatkih za strukturne operacije opazi velik porast, prav tako pa tudi v izdatkih za notranjo politiko.

5.9 PRORAČUNSKI PRIHODKI

Prihodki EU so od leta 1952 do leta 1975 temeljili na lastnih virih. Takratna ESPJ je bila od leta 1952 financirana samo z lastnimi sredstvi, ki so se zaračunavali na tono proizvedenega jekla, dajatve od proizvodnje premoga in jekla pa so se stekale direktno v proračun ESPJ. Od leta 1958 do leta 1970 je bilo z Rimsko pogodbo določeno, da se tudi EGS financira iz lastnih sredstev.

Od leta 1970 naprej pa so sprejeli odločitev o novi vrsti financiranja. Ta vrsta financiranja je temeljila na dveh virih – kmetijskih dajatvah in carinah ter vir na osnovi davka na dodano vrednost. Kasneje, leta 1998, so uvedli še dodatni vir na osnovi BDP, ki ga je nato zamenjal vir na osnovi BNP. Ta vir naj bi zadoščal, če se iz prvih dveh virov (tradicionalnih lastnih sredstev in DDV-ja) ne bi stekalo dovolj sredstev za obveznosti Unije. V proračun EU pa se stekajo še ostali prihodki, to pa so: presežki iz prejšnjih let, zamudne obresti in kazni. Vendar pa ti prihodki predstavljajo samo okoli 1 % vseh prihodkov v proračun. Sistem prihodkov je zasnovan tako, da se za črpanje najprej zagotovijo sredstva iz tradicionalnih lastnih virov, nato iz DDV vira in šele nato iz BND vira.

Opazimo pa lahko razlike v prihodkih za posamezna leta. Tradicionalna lastna sredstva, kamor spadajo carine, kmetijske dajatve in prelevmane, plačujejo uvozniki državam članicam na podlagi uvoznih dajatev in prodajnih listin. Države članice pobrana sredstva nakazujejo v evropski proračun, določen odstotek pa obdržijo za poravnavo stroškov, ki jih imajo zaradi pobiranja. V letu 2002 se je ta odstotek povečal iz 10 % na 25 %, zato so tradicionalna lastna sredstva v proračun EU iz leta v letno manjša (Evropska Komisija, 2004, str. 12).

Med DDV vir spadajo sredstva, ki so obdavčena v posamezni državi članici. Ker pa so v vsaki članici sredstva obdavčena drugače, so ta sredstva standardizirali. Formula za izračun tega vira je:

$$\text{Osnova DDV} = \frac{\text{skupni neto priliv iz naslova DDV v posamezni državi članici}}{\text{ponderiranimi povprečnimi stopnjami DDV v posameznem obdavčenih dobrinah}}$$

Določili so tudi, da so se med leti 2002 in 2003 najvišji delež – obveznosti iz sredstev DDV, zmanjša za kar 1 % in je od leta 2003 znašal 0,75 %, od leta 2004 dalje pa le 0,5 %, kar je razvidno iz Tabele 9, kjer odstotek DDV vira iz leta v leto v proračunu EU močno upada.

BND vir je sorazmerno odvisen od prvih dveh virov sredstev, ki zajemajo proračun EU. Torej več stekanja prvih dveh virov sredstev pomeni manj stekanja sredstev BND vira in obratno. V Tabeli 9 lahko opazimo velik porast teh sredstev, saj prva dva dela upadata.

5.10 EU IN RECESIJA

Pod eno izmed hipotez v svoji diplomski nalogi sem želela raziskati tudi stanje recesije, ki nas je zajelo v zadnjih letih. Menim, da so se izdatki v zadnjih letih močno povedali tudi zaradi recesije. Le-ta nas je zajela leta 2008, od takrat dalje se EU ukvarja z zelo visoko brezposelnostjo. Ta naj bi bila kmalu najvišja po 2. svetovni vojni. Stopnja brezposelnosti pri mlajših od 25 let že presega 21 % in je več kot dvakrat višja od stopnje splošne brezposelnosti; po nekaterih ocenah pa naj bi v nekaterih državah EU že presegla 30 %. Zaradi pešajočega gospodarstva je brezposelnost v EU februarja 2010 dosegla 10,3 % brezposelnost. Brez dela je bilo takrat 23 milijonov ljudi, kar je 3 milijone več kot marca leta 2009. Že novembra 2008 pa je Evropska komisija predstavila nove ukrepe za ožvitev gospodarstva, ki so bile po takratnih ocenah vredni 200 milijard EUR. Organizirali so se tako, da naj bi države članice iz svojih proračunov prispevale okrog 170 milijard EUR, 30 milijard EUR pa naj bi prispevala EU. Sredstva naj bi se namenila za: aktivno politiko trga dela, podpora naj bi se preusmerila najbolj ranljivim in pokazala so se prizadevanja po širitvi in izboljšanju znanj. Ustanovili naj bi tudi Evropski sklad za prilagoditev globalizaciji (EGF). (Evropska komisija, 2011).

Recesija je napravila veliko škode, zaradi tega bo trajalo še kar nekaj časa in bo potrebnih še mnogo sredstev preden si bo EU zares opomogla. Tako da lahko pričakujemo, da se bo okvirno stanje finančne perspektive za leta od 2007 do 2013 zelo razlikovalo od sredstev, ki ga bo EU dejansko namenila za proračun. Prav tako lahko pričakujemo, da bo potrebno tudi v naslednji finančni perspektivi, ki bo sprejeta za leta od 2014 do leta 2020, nameniti še veliko sredstev za reševanje brezposelnosti in okrevanje gospodarstva.

5.11 PODNEBNE SPREMEMBE IN OKOLJU EU

Zaradi brezglavega onesnaževanja okolja z raznimi izpusti kemičnih snovi v okolje, se v zadnjem času dogajajo velike podnebne spremembe, ki zelo vplivajo na naša življenja. Vedno več je ekstremnih vremenskih razmer in katastrof, kot so: poplave, suše, deževja, mraz idr. Vse te katastrofe močno vplivajo na gospodarstvo in življenja ljudi po svetu. Tudi EU se zaveda, da je potrebno za lažje življenje in ohranjanje gospodarstva narediti veliko na tem področju, zato EU s svojim delovanjem spodbuja in podpira delovanje držav članic, ki pozitivno vplivajo na okolje. S spremenjeno in zaostreno zakonodajo EU spodbuja uporabo obnovljivih virov energije za ogrevanje in pogon vozil, nove tehnologije za tovarne in elektrarne, prav tako pa pravilne uporabe nevarnih kemikalij.

S tem želi zmanjšati število naravnih katastrof, za katere je od leta 2002 naprej namenila že preko 1,5 milijarde EUR pomoči državam članicam, ki so jih prizadele naravne katastrofe. Če bo EU želela še naprej skrbeti za okolje in si prizadevati za čim manj naravnih nesreč, bo morala v prihodnosti za to področje nameniti še veliko sredstev. Glavni problem za podnebne spremembe so toplogredni plini, ki povzročajo segrevanje

ozračja. Tega problema se bo potrebno lotiti strateško in čim hitreje. Tudi za reševanje tega problema so ključnega pomena visoka finančna sredstva.

V marcu 2007 je Evropski svet sprejel energetske strategije. Ta govori o dveh segmentih; prvi se nanaša na vlogo energije v sklopu klimatskih sprememb, drugi pa govori o ekonomskem sistemu, ki temelji na zmanjševanju porabe fosilnih goriv. S tem so se države članice zavezale, da bodo do leta 2020 za 20 % zmanjšale emisije toplogrednih plinov (Podlesnik, 2009, str. 36).

5.12 PRIHONJE ŠIRITVE EU IN NJEN PRORAČUN

Države v Evropi so se začele v EU povezovati po vseh vojnah, ki so se odvijale na tem območju, zato da bi dosegle: mir, stabilnost, demokracijo, spoštovanje človekovih pravic in načela pravne države in tržne ekonomije. S tem bi EU dosegla večjo konkurenčnost v svetu in boljše odzive na globalizacijo. EU je ustanovilo 6 držav članic, danes pa EU sestavlja že 27 držav članic, kar nekaj pa jih še čaka na priključitev. Leta 1993 so določili pristopna merila. Ta merila zajemajo: stabilno demokracijo v državi, spoštovanje človekovih pravic, konkurenčno tržno gospodarstvo in sposobnost prevzeti pravni red EU.

Trenutno je 5 držav že dobilo status države kandidatke. Te države so: Hrvaška, Turčija, Makedonija, Islandija in Črna Gora. Med morebitne ali potencialne kandidatke pa spadajo: Albanija, Bosna in Hercegovina, Srbija in Kosovo. Vendar pa bodo morale še veliko narediti, da bodo dosegle pristopna merila. Glavni problem pri pristopanju Kosova je, da ga še vedno niso priznale vse države članice, prav tako bosta Srbija in Bosna in Hercegovina morali narediti veliko na prevzemanju deleža upravljanja s strani države. EU pa jim pomaga z instrumentom predpristopne pomoči, ki so ga uvedli januarja 2007 (Vladni portal z informacijami o življenju v Evropski Uniji, 2011).

5.12.1 EVROPA 2020

Evropa 2020 je strategija, ki si jo je zadala EU za svojo rast. Ta strategija zajema cilje, ki jih želi EU doseči do leta 2020. Ti cilji zajemajo:

- zaposlovanje – 75% prebivalstva v starosti od 20 do 64 let naj bi imelo zaposlitev;
- inovacije – 3 % BDP-ja EU je potrebno nameniti raziskavam in razvoju;
- podnebne spremembe – sem sodi predvsem zmanjšanje emisij za 30 %;
- izobraževanje – delež mladih, ki zgodaj opustijo šolanje, mora biti pod 10 % in vsaj 40 % moških in žensk v starosti od 30 do 34 let mora uspešno zaključiti terciarno ali temu enakovredno izobraževanje;
- revščina – zmanjšanje revščine s ciljem odpraviti tveganje revščine ali izključenosti za vsaj 20 milijonov ljudi.

Sredstva za novo strategijo se črpajo iz Evropskega sklada za regionalni razvoj, Evropskega socialnega sklada in Kohezijskega sklada. Ta strategija pa bo pomagala

zagotoviti še: razvoj novih tehnologij, raziskave, novo infrastrukturo, energetska učinkovitost in obnovljive vire energije, razvoj podjetništva, nova znanja, spretnosti in usposabljanja (Evropska Komisija, 2011)

Za izpolnitev ciljev strategije Evropa 2020 bo potrebno nameniti veliko sredstev. S tem se bodo povečali izdatki proračuna EU predvsem v naslednjih postavkah: Konkurenčnost in Kohezija za rast in zaposlovanje, Ohranjanje in upravljanje z naravnimi viri, Državljanstvo, EU kot globalni partner. Prav tako pa mora EU veliko sredstev nameniti še za bodoče države članice oziroma za države kandidatke, ki čakajo na vstop. Ta sredstva se črpajo iz postavke Predpristopna pomoč, veliko sredstev se nameni tudi za Administracijo, saj nove države članice pomenijo nova delovna mesta, verjetno pa bodo uvedene tudi nove postavke. Menim, da bo nova finančna perspektiva za leta 2014–2020 zajemala veliko več izdatkov, lahko se pojavijo tudi nove postavke ali podpostavke. EU bo morala še veliko narediti, če bo želela doseči cilje, ki si jih je zadala. Močno bo morala povečati izdatke proračuna, saj bo to nujno za okrevanje gospodarstva. S tem pa posledično morala povečati tudi prihodke proračuna.

5.12.2 PRORAČUN EU ZA LETA 2014-2020

V sredo 29. junija 2011 je Evropska komisija sprejela predlog naslednje finančne perspektive za obdobje od 2014 do 2020. Skupni znesek proračuna znaša 1.025 milijarde evrov v odobritvah za prevzem obveznosti in 972,2 milijarde evrov v odobritvah za plačila. Novost predlagane finančne perspektive je uvedba Sklada za čezmejne projekte na področju energetike, prometa in informacijske tehnologije za krepitev notranjega trga. Več sredstev želijo nameniti raziskavam in inovacijam, da bi spodbudili konkurenčnost EU. Financiranje novega večletnega proračuna bo preglednejše in pravičnejše, nižji in preprostejši naj bi bili prispevki držav članic. Komisija predlaga tudi uvedbo novih virov lastnih sredstev. Med te nove vire naj bi spadal davek na finančne transakcije in nov DDV na ravni EU, ki bi zamenjal sedanji vir osnovan na deležu DDV. Predlog Komisije je tudi ta, da se izdatki za postavko Uprava naj ne bi povečali. O predlogu večletne finančne perspektive morata odločati še Svet EU in Parlament EU, vendar pa Komisija EU upa, da bo končna finančna perspektiva potrjena do konca leta 2012 (Enterprise Europe Network, 2011).

6 ZAKLJUČEK

Proračun EU je zelo pomemben in zahteven del EU. Le-ta se iz leta v leto širi in zajema vedno večje število novo pridruženih držav članic. S tem se spreminja tudi proračun EU. Povečujejo se tako izdatki kot prihodki, ki jih zajema EU. Niso pa širitve EU edina stvar, ki vplivajo na njen proračun. Na to, kako se spreminja proračun, vplivajo tudi zunanji dejavniki, v zadnjih letih so to predvsem podnebne spremembe in recesija, ki nas je zajelo leta 2008.

Države, ki se želijo pridružiti EU morajo po 49. členu Pogodbe o EU spoštovati načela, ki so zapisane v tem členu. Prošnje za pristop k EU naslovijo na Svet EU, ta pa o pridružitvah novih držav članic odloča skupaj z Evropsko komisijo in Evropskim parlamentom. Iz EU lahko vsaka država članica tudi izstopi, kar ureja 50. člen Ustave EU. O tem odloča Svet EU, po soglasju Evropskega parlamenta. Do danes se je EU pridružilo že 27 držav članic. Te države so: Belgija, Francija, Italija, Luksemburg, Nemčija, Nizozemska (pridružitve leta 1951), Danska, Irska Velika Britanija (pridružitve leta 1973), Grčija (pridružitve leta 1981), Španija, Portugalska (pridružitve leta 1986), Avstrija, Finska, Švedska (pridružitve leta 1995), Češka, Estonija, Ciper, Latvija, Madžarska, Malta, Poljska, Slovenija, Slovaška, Litva (pridružitve leta 2004), Bolgarija in Romunija (pridružitve leta 2007). Te države članice so se v EU povezale zaradi tega, ker želi EU zagotoviti skupne vrednote prebivalcem EU, socialni in ekonomski razvoj vseh držav članic.

EU ima 7 glavnih institucij, ki sem jih predstavila v svoji diplomski nalogi. Za proračun EU so glavne odgovorne tri institucije: to so Evropski svet, Evropska komisija in Evropski parlament (na proračun EU vplivajo neposredno). Evropska komisija pripravi osnutek proračuna, ki ga nato da v obravnavo Evropskemu svetu, na koncu pa mora potrditi proračun EU še Evropski parlament. Proračun se prične sprejemati že februarja za prihodnje leto. Zaradi zelo zahtevanega postopka, poteka več branj proračuna. Zelo pomembna zadeva pri proračunu EU je tudi ta, da morajo biti prihodki in odhodki proračuna med seboj usklajeni, saj le-ta ne sme izkazovati primanjkljaja.

Od samega začetka, ko je EU zajemala 6 držav članic, so prihodki EU zajemali 1 % obdavčitve za proizvodnjo premoga in jekla in pa prostovoljne prispevke v proračun. Danes, ko EU zajema 27 držav članic, pa je čisto drugače. Danes se proračun EU financira iz tradicionalnih lastnih sredstev, sredstev iz DDV vira in sredstev iz BNP vira. V zadnjih letih so se tradicionalna lastna sredstva močno zmanjšala, še večji upad sredstev pa lahko opazimo pri DDV viru, to pa zato, ker mora vsaka država članica nameniti nekaj odstotkov za stroške poravnave teh sredstev. Ta odstotek se je leta 2002 povišal iz 10 % na 25 %, zato so se tradicionalna lastna sredstva in DDV vir vidno zmanjšala. Na ta račun pa se je povišal vir na osnovi BNP, saj je ta odvisen od višine nakazil sredstev iz prvih dveh postavk.

Tudi če primerjamo izdatke proračuna EU, ki sem jih predstavila v tabelah od 1 do 5 lahko opazimo razlike. Od leta 1958 do leta 1988 so se proračuni sprejemali za vsako leto posebej.

Prva finančna perspektiva, ki predstavlja izdatke za leta 1988 do 1992, je bila časovno omejena na 5 let, medtem ko so vse naslednje finančne perspektive pripravljene za obdobje 7 let. Razlika je tudi v postavkah, ki so predstavljene v posameznih finančnih perspektivah.

Prva finančna perspektiva zajema 6 postavk z dvema podpostavkama, medtem ko druga finančna perspektiva zajema 7 postavk s šestimi podpostavkami. Tretja finančna perspektiva, ki je bila sprejeta za leta od 2000 do 2006 se prav tako razlikuje v postavkah. Ta ima 8 postavk s štirimi podpostavkami. Četrta, zadnja perspektiva, pa zajema 6 postavk s prav tako štirimi podpostavkami. Razlike v postavkah se dogajajo zato, ker se EU prilagaja sprotnim problemom in sredstva razpolaga glede na aktualno stanje, prav tako je zelo pomembno, da pri vstopanju novih držav članic, sredstva zanje namenja skladno z njihovimi potrebami.

Največjo razliko v postavkah lahko opazimo pri zadnji finančni perspektivi, ko se je prva postavka spremenila iz Skupne kmetijske politike v Trajnostno rast. To spremembo lahko pripišemo stanju recesije, ki je EU doletela leta 2008. Zaradi recesije je veliko ljudi ostalo brez služb, število brezposelnih je iz leta v leto naraščalo, zato so morali v proračun EU uvesti izdatke za trajnostno rast oziroma podpostavko Konkurenčnost za rast in zaposlovanje. Velika razlika, na katero je vplivala širitev EU je tudi v tretji finančni perspektivi, ko so uvedli postavko Predpristopna strategija, ki v prejšnjih finančnih perspektivah ni bila omenjena. Ta postavka je bila uvedena zaradi velike širitve EU, ki se je zgodila leta 2004, ko se je EU pridružilo 10 novih držav članic.

Podobnosti med vsemi štirimi finančnimi perspektivami so v postavki Administrativnih izdatkov oziroma upravi, ki so enaki vsem štirim finančnim perspektivam. To lahko pripišemo temu, da so le-ti nujni za delovanje EU, saj se s temi izdatki zagotavlja financiranje ustanov in delovnih mest, ki upravljajo EU. Opazimo pa lahko velik porast teh sredstev, kar se lahko pripiše širitvi EU in s tem vedno večjemu številu delovnih mest v novo pridruženih državah članicah.

Ob največji širitvi EU leta 2004, ko se je pridružilo 10 novih držav članic, lahko iz tabel 6, 7 in 8 opazimo največji porast treh vrst izdatkov, to so: izdatki za kmetijstvo, izdatki za strukturne operacije in izdatki za notranjo politiko. To pa zato, ker se je po priključitvi desetih novih držav članic, veliko sredstev namenilo prav tem državam. Predvsem za: razvoj manj razvitih območjih, za povečevanje prometne varnosti in okolje, za širitev, stabilnost in ekonomsko rast držav članic.

Na strukturo in velikost proračuna v veliki meri vplivajo zunanji dejavniki. To so v zadnjem času predvsem podnebne spremembe in recesija, zaradi česar je potrebno proračun

stalno prilagajati. Spreminjajo se velikost izdatkov, zelo pomembna stvar, ki bi jo želela izpostaviti, je, da se zaradi vseh pridružitvev in zunanjih dejavnikov ne spreminjajo samo izdatki in prihodki EU, spreminja se celoten proračun EU. Če primerjamo proračune od leta 1958 pa do danes, je veliko razlik v postavkah. Glede na stanje po svetu se tudi proračun EU prilagaja in spreminja skozi leta in tako bo tudi v prihodnje. Prejšnji proračuni so veliko sredstev namenjali Kmetijstvu in Strukturnim skladom, ki so zajemali predvsem kmetijstvo, konkurenčnost te panoge in razvitost evropskih držav oziroma regij. Zadnja finančna perspektiva pa zajema predvsem Trajnostno rast oziroma veliko sredstev namenja zaposlovanju in konkurenčnosti s tega področja, na kar ima velik vpliv gospodarska kriza oziroma stanje recesije.

Prva hipoteza, ki sem si jo zadala pred začetkom pisanja diplomskega dela, je bila: da so se izdatki v EU zadnje čase povečali zaradi recesije, ki nas je zajela. To hipotezo bi potrdila, saj se izdatki iz leta v leto povečujejo, ne samo zaradi recesije ampak tudi zaradi širitve EU. Druga hipoteza, ki sem jo postavila je bila: da so se leta 2004 izdatki in prihodki povečali zaradi največje širitve EU do sedaj. To hipotezo bi ravno tako potrdila, saj so se izdatki res povečali, spremenila pa se je tudi struktura finančne perspektive. Nekateri izdatki so se povečali šele leta 2005, saj prvo leto novo pridružene države članice še niso imele pravice za črpanje teh sredstev. Ti izdatki so predvsem izdatki za kmetijstvo.

Okvirna finančna perspektiva za leta 2014–2020 se bo spet povečala, saj je prejšnja okvirna finančna perspektiva za leta 2007–2013 znašala 974.769 milijonov EUR. Spremenila se bo prav tako struktura izdatkov kot prihodkov proračuna EU, kar je za doseganje ciljev strategije Evropa 2020 nujno. EU je veliko naredila za širitev in boljši položaj državljanov EU, kljub temu pa bo morala še veliko sredstev nameniti za izboljšanje življenja po recesiji. V prihodnje lahko pričakujemo še nekaj pridružitvev EU in s tem sprememb proračuna EU, prav tako pa tudi izdatkov, prihodkov in celotne strukture EU. Veliko bo še potrebno narediti na področju fosilnih goriv, predvsem zaradi njihovega negativnega vpliva na podnebne spremembe, če želimo, da bo EU do leta 2020 res takšna kot smo si jo zamislili za prihodnost. Še veliko izzivov je pred EU.

LITERATURA

- AVSEC, Franci, ERJAVEC Emil (2005). *Evropsko kmetijsko pravo*. GV Založba.
- ARISTOVNIK, Aleksander (2003). *EU regional policy reform and Slovenia*. Naše gospodarstvo. Let. 49, št. 4/5, str. 395–417.
- BUŠLJETA, Nataša (2009). *Slovenija v Evropski uniji: 152 vprašanj in odgovorov o članstvu Slovenije v EU*. Urad Vlade RS za komuniciranje, Ljubljana.
- CIJAN, Rafael, TOPLAK, Jurij, DUBROVNIK, Tadej (2005). *Evropska ustava: Pogodba o Ustavi za Evropo z uvodnimi pojasnili*. Fakulteta za podiplomske državne in evropske študije, Brdo pri Kranju.
- EUROPEAN COMMISSION (2007). *EU Budget 2006- Financial Report*. Office for Official Publications of European Communities. Luxembourg.
- *General budget of the European Union for the financial year 2004 – The figures* (2004). Brussels, Luxembourg: Office for Official Publications of the European Communities.
- GORŠIČ, Urban (2005). *Finančna perspektiva EU 2007-2013 in njena primerjava s predhodnimi finančnimi perspektivami*. Ekonomska fakulteta, Ljubljana.
- JEŠOVNIK, Peter (2000). *Evropska unija: Zgodovina, ustanove, politike in evropski model družbe*. Visoka šola za management v Kopru, Koper.
- KEK, Matjaž (2000). *Slovenija v Evropski uniji : 109 odgovorov o procesu vključevanja Slovenije v EU*. Urad Vlade RS za komuniciranje, Ljubljana.
- LUBEJ, Maja (2004). *Vpliv širitve na proračunske izdatke EU*. Ekonomska fakulteta, Ljubljana.
- MAVKO, Mitja (2001). *Prihodki proračuna EU in ocena višine slovenskega prispevka*. Ekonomska fakulteta, Ljubljana.
- MRAK, Mojimir (2005) *Proračun Evropske unije v naslednjem srednjeročnem obdobju*. Bančni vestnik. Let. 54, št. 12, str. 11–15.
- MRAK, Mojimir (2007). *Pregled proračuna EU: priložnost za resno ali za samo navidezno reformo: Poročilo Projektne skupine za reformo proračuna EU*. Služba Vlade RS za evropske zadeve, Ljubljana.
- Office for Official Publications of the European Communities (2002). *Financial Report*, Luxembourg.
- PERPAR, Anton (2011). *Evropski usmerjevalni in jamstveni sklad- EKUJS*. Biotehniška fakulteta. Oddelek za agronomijo, Ljubljana.
- PODLESNIK, Ines (2009). *Analiza proračuna EU in izzivi za prihodnost*. Fakulteta za Upravo, Ljubljana.

- RABZELJ, Darja (2007). *Slovenija v Evropski Uniji 160 vprašanj in odgovorov o članstvu Slovenije v EU*. Urad Vlade RS za komuniciranje, Ljubljana.
- SETNIKAR CANKAR, Stanka, KLUN, Maja, ARISTOVNIK, Aleksander, PEVCIN, Primož (2008). *Ekonomika javnega sektorja s proračunskim financiranjem*. Fakulteta za upravo, Ljubljana.
- Urad Vlade RS za informiranje (2003). *Slovenija in Evropska Unija – o pogajanjih in njihovih posledicah*. Ljubljana

VIRI

- Evropski parlament. Dostopno 14. 6. 2010 na: http://europa.eu/institutions/inst/parliament/index_sl.htm.
- Evropski parlament. Dostopno 23. 2. 2010 na: http://sl.wikipedia.org/wiki/Evropski_parlament.
- Vladni portal z informacijami o življenju in Evropski Uniji. Dostopno 14. 6. 2010 na: <http://www.evropa.gov.si/si/institucije-in-organi/evropski-parlament/>.
- Institucije in drugi organi EU. Sodišče Evropskih skupnosti. Dostopno 14. 6. 2010 na: http://europa.eu/institutions/inst/justice/index_sl.htm.
- Vladni portal z informacijami o življenju in Evropski Uniji. Dostopno 14. 6. 2010 na: <http://www.evropa.gov.si/si/institucije-in-organi/evropska-komijsja/>.
- Institucije in drugi organi Evropske Unije. Evropska Komisija. Dostopno 14. 6. 2010 na: http://europa.eu/institutions/inst/comm/index_sl.htm.
- Ministrstvo za finance. Proračun EU. Dostopno 31. 1. 2011 na: http://www.mf.gov.si/si/delovna_podrocja/mednarodni_financni_odnosi/evropske_zadeve/proracun_eu#c654.
- Vladni portal z informacijami o življenju v Evropski Uniji. Dostopno 31. 1. 2011 na: <http://www.evropa.gov.si/si/financiranja-in-proracun/vecletni-financni-okvir/>.
- Enterprise Europa Network. Dostopno 6. 7. 2011 na: <http://www.een.si/index.php?id=1325&lang=si>.
- EUROPA. Kratka predstavitev EU. Zgodovina Evropske Unije. Dostopno 22. 2.2010 na: http://europa.eu/abc/history/1945-1959/index_sl.htm.
- EUROPA. Kratka predstavitev EU. Zgodovina Evropske Unije. Dostopno 22. 2. 2010 na: http://europa.eu/abc/history/1960-1969/index_sl.htm.
- EUROPA. Kratka predstavitev EU. Zgodovina Evropske Unije. Dostopno 22. 2. 2010 na: http://europa.eu/abc/history/1970-1979/index_sl.htm.
- EUROPA. Kratka predstavitev EU. Zgodovina Evropske Unije. Dostopno 22.2.2010 na: http://europa.eu/abc/history/1980-1989/index_sl.htm
- EUROPA. Kratka predstavitev EU. Zgodovina Evropske Unije. Dostopno 22. 2. 2010 na: http://europa.eu/abc/history/1990-1999/index_sl.htm.
- EUROPA. Kratka predstavitev EU. Zgodovina Evropske Unije. Dostopno 22. 2. 2010 na: http://europa.eu/abc/history/2000_today/index_sl.htm.
- EUROPA. Kratka predstavitev EU. Evropa v 12 poglavjih. Dostopno 22. 2. 2010 na: http://europa.eu/abc/12lessons/lesson_1/index_sl.htm.
- EUROPA. Kratka predstavitev EU. Evropa v 12 poglavjih. Dostopno 22.2.2010 na: http://europa.eu/abc/12lessons/lesson_2/index_sl.htm
- EUROPA. Kratka predstavitev EU. Evropa v 12 poglavjih. Dostopno 22. 2. 2010 na: http://europa.eu/abc/12lessons/key_dates/index_sl.htm.
- EUROPA. Kratka predstavitev EU. Simboli EU. Dostopno 22. 2. 2010 na: http://europa.eu/abc/symbols/index_sl.htm.

- Evro-Za vse nas. Informacije o uvedbi evra v Sloveniji. Dostopno 5. 3. 2010 na: <http://www.evro.si/o-evru/kaj-je-evro/konvergenčni-kriteriji/>.
- Evro-Za vse nas. Informacije o uvedbi evra v Sloveniji. Dostopno 5. 3. 2010 na: <http://www.evro.si/o-evru/kaj-je-evro/>.
- Evro-Za vse nas. Informacije o uvedbi evra v Sloveniji. Dostopno 5. 3. 2010 na: <http://www.evro.si/pogosta-vprasanja/splosno/>.
- Inštitut za slovenski jezik Franca Rozmana. ZRC SAZU. Dostopno 11. 3. 2011 na: <http://bos.zrc-sazu.si/sskj.html>.
- Proračun on line. Dostopno 22. 3. 2011 na: <http://eur-lex.europa.eu/sl/index.htm>.
- EUROPA – The official website of the European union. Dostopno 22. 3. 2011 na: <http://www.europa.eu/>.
- Evropska Komisija. EU v Sloveniji. Dostopno 22. 3. 2011 na: <http://www.evropska-unija.si>.
- Evropska Komisija. Dostopno 4. 7. 2011 na: http://ec.europa.eu/europe2020/targets/eu-targets/index_sl.htm.
- Evropski parlament – Zasedanje skupine parlamentarne skupščine AKP-EU. Dostopno 30. 8. 2011 na: http://www.eu2008.si/si/About_the_EU/FAQ/About_the_EU/index.htm.
- EU2008si. – Slovensko predsedstvo EU 2008. Dostopno 22. 3. 2011 na: <http://www.eu2008.si>.
- Institucije in organi. Vladni portal z informacijami o življenju v Evropski Uniji. Dostopno 22. 3. 2011 na: <http://evropa.gov.si/si/institucije-in-organi/>.
- Institucije in organi. Vladni portalo z informacijami o življenju v Evropski Uniji. Dostopno 30. 8. 2011 na: <http://www.evropa.gov.si/si/kmetijstvo-razvoj-podezelja/skupna-kmetijska-politika-skp/>.
- Evropska unija. Ministrstvo za zunanje zadeve. Dostopno 22. 3. 2011 na: http://www.mzz.gov.si/si/zunanja_politika/evropska_unija/.
- Proračun EU in finančne perspektive. Dostopno 11. 4. 2011 na: http://miha.ef.unilj.si/dokumenti3plus2/196038/EU_proracun_&_financne_perspektive.pdf.
- Svet Evropske Unije. Dostopno 22. 3. 2011 na: <http://www.consilium.europa.eu/showPage.aspx?id=242&lang=sl>.
- Šritev EU. Vladni portal z informacijami o življenju v Evropski Uniji. Dostopno 4. 7. 2011 na: <http://www.evropa.gov.si/si/siritev-eu/>.

PRILOGE

KAZALO PRILOG

Tabela 1: Izdatki proračuna EU od leta 1958 do leta 1987 (v mio EUR)	43
Tabela 2: Končna finančna perspektiva za leta 1988-1992	45
Tabela 3: Končna finančna perspektiva za leta 1993-1999	45
Tabela 4: Okvirna finančna perspektiva za leta 2000-2006.....	46
Tabela 5: Okvirna finančna perspektiva za leta 2007-2013.....	47
Tabela 6: Izdatki za kmetijstvo (v mio EUR).....	47
Tabela 7: Izdatki za strukturne operacije (v mio EUR)	47
Tabela 8: Izdatki za notranjo politiko (v mio EUR)	47
Tabela 9: Pregled prihodkov EU (v procentih)	48
Grafikon 1: Finančne perspektive od leta 1988 do leta 2013.....	48
Grafikon 2: Primerjava izdatkov za EU-15 in EU-25.....	48

Tabela 1: Izdatki proračuna EU od leta 1958 do leta 1987 (v mio EUR)

POSTAVKA	1958	1959	1960	1961	1962	1963	1964	1965	1966
Splošni proračun									
Garancije za EKUJS									50,7
Strukturni skladi				8,6	11,3	4,6	7,2	4,6	22,1
Raziskave									
Zunanje delovanje									0,9
Administracija	7,3	18,1	21,2	25,4	30,2	35,2	39,6	43,3	50,9
Povračila in drugo									0,6
Skupaj splošni proračun	7,3	18,1	21,2	34	41,5	39,8	46,8	76,6	125,2
ERS¹⁰			3,4	15,8	53,3	65,3	83,4	106,7	108,3
ESPJ	70,3	21,8	28,2	20,8	22,3	22,6	29,1	35,7	31,0
Euratom	3,7	8,5	5,8	6,9	54,8	84,7	100,1	120	129,2
SKUPAJ	81,3	48,4	58,6	77,5	171,9	212,4	259,4	339,0	393,7

Tabela 1:nadaljevanje

POSTAVKA	1967	1968	1969	1970	1971	1972
Splošni proračun						
Garancije za EKUJS	340,0	1.259,7	1.668,6	3.108,1	1.755,6	2.485,6
Strukturni skladi	81,1	58,5	70,8	95,4	118,0	136,9
Raziskave		73,4	59,2	63,4	64,9	76,3
Zunanje delovanje	0,8	1,0	1,0	1,4	0,4	71,8
Administracija	53,7	94,7	104,3	115,3	137,8	173,6
Povračila in drugo	0,5	0,6	0,9	1,6	130,4	178,1
Skupaj splošni proračun	476,1	1.487,9	1.904,8	3.385,2	2.207,1	3.122,3
ERS	104,6	106,5	115,0	145,6	154,4	131,5
ESPJ	37,7	32,4	45,7	45,6	49,8	51,0
Euratom¹¹	129,5					
SKUPAJ	747,9	1.626,8	2.065,5	3.576,4	2.411,3	3.304,8

¹⁰ Evropski razvojni sklad- ta je bil sprva financiran iz prispevkov držav članic.

¹¹ Proračun Euratom-a je bil z letom 1968 vključen v splošni proračun.

Tabela 1: nadaljevanje

POSTAVKA	1973	1974	1975	1976	1977	1978
Splošni proračun						
Garancije za EKUJS	3.614,4	3.459,8	4.327,7	5.636,7	6.587,1	8.679,3
Strukturni skladi	259,1	281,8	375,3	623,8	685,5	1.388,7
Raziskave	70,1	266,9	115,9	127,2	180,8	266,9
Zunanje delovanje	63,3	313,2	250,9	202,8	194,1	313,2
Administracija	245,3	686,6	364,0	430,7	501,6	686,6
Povračila in drugo	253,0	707,1	383,1	541,6	586,8	707,1
Skupaj splošni proračun	4.505,2	4.826,4	5.816,9	7.562,8	8.735,9	12.041,8
ERS	157,8	401,0	208,5	248,6	244,7	401,0
ESPJ	40,5	67,3	76,0	84,2	95,5	67,3
SKUPAJ	4.703,5	5.056,4	6.101,4	7.895,6	9.076,1	12.510,1

Tabela 1: nadaljevanje

POSTAVKA	1979	1980	1981	1982	1983
Splošni proračun					
Garancije za EKUJS	10.387,1	11.291,9	11.063,7	12.259,8	15.785,8
Strukturni skladi	1.515,5	1.808,5	3.566,8	4.570,1	4081,3
Raziskave	267,6	364,2	311,6	437,3	1.345,5
Zunanje delovanje	443,7	603,9	738,4	891,2	901,3
Administracija	775,6	829,9	941,8	1.048,2	1.108,2
Povračila in drugo	831,6	958,9	1.103,7	1.263,0	1.283,9
Skupaj splošni proračun	14.220,7	15.857,3	18.529,4	20.469,6	24.506,0
ERS	465,3	481,9	663,7	647,2	718,8
ESPJ	87,5	115,6	139,7	184,0	207,7
SKUPAJ	14.773,5	16.454,8	18.529,4	21.300,8	25.432,5

Tabela 1: nadaljevanje

POSTAVKA	1984	1985	1986	1987
Splošni proračun				
Garancije za EKUJS	18.330,4	19.727,8	22.118,1	22.950,1
Strukturni skladi	3.220,0	3.702,9	5.664,7	5.859,6
Raziskave	1.660,0	677,9	775,4	964,4
Zunanje delovanje	996,5	963,8	1.057,3	809,2
Administracija	1.212,9	1.304,8	1.533,9	1.696,9
Povračila in drugo	1.661,6	1.490,1	3.526,0	2.807,8
Skupaj splošni proračun	27.081,4	27.867,3	34.675,4	35.088,0
ERS	703,0	698,0	846,7	837,9
ESPJ	255,2	267,9	298,1	308,9
SKUPAJ	28.039,6	28.833,2	35.820,2	36.234,8

Vir: Financial Report 2002: Annex 1 (2003, str. 126 - 129).

Tabela 2: Končna finančna perspektiva za leta 1988-1992

LETO	1988	1989	1990	1991	1992	SKUPAJ
1. Skupna kmetijska politika	27.500	28.613	30.700	33.000	35.039	154.852
2. Strukturni skladi	7.790	9.522	11.555	14.804	18.109	61.780
3. Politike z večletno alokacijo	1.210	1.708	2.071	2.466	2.905	10.360
4. Druge dejavnosti	2.103	2.468	3.229	5.648	5.936	19.384
4a. Neobvezni izdatki	1.646	1.864	2.523	4.738	5.029	15.800
5. Povračila in administracija	5.700	5.153	4.930	4.559	3.893	24.235
5a. Zmanjšanje zalog	1.240	1.449	1.523	1.375	810	6.397
6. Monetarne zadeve	1.000	1.000	1.000	1.000	1.000	5.000
SKUPAJ	45.303	48.464	53.485	61.477	66.882	275.611

Vir: Goršič (2005, str. 13).

Tabela 3: Končna finančna perspektiva za leta 1993-1999

LETO	1993	1994	1995	1996	1997	1998	1999	SKUPAJ
1. Skupna kmetijska politika	36.657	36.456	37.944	40.828	41.805	43.263	45.205	282.158
2. Strukturni skladi	22.192	23.176	26.329	29.131	31.477	33.461	39.025	204.791
2a. Strukturni skladi	20.627	21.323	24.069	26.579	28.620	30.482	35.902	187.602
2b. Kohezijski skladi	1.565	1.853	2.152	2.444	2.749	2.871	3.118	16.752
2c. Finančni mehanizem			108	108	108	108	5	437
3. Notranja politika	4.109	4.370	5.060	5.337	5.603	6.003	6.386	36.868
4. Zunanje dejavnosti	4.120	4.311	4.895	5.264	5.622	6.201	6.870	37.283
5. Administrativni izdatki	3.421	3.634	4.022	4.191	4.352	4.541	4.723	28.884
6. Rezerve	1.522	1.530	1.146	1.152	1.158	1.176	1.192	8.876
6a. Monetarne rezerve	1.000	1.000	500	500	500	500	500	4.500
6b. Rezerve za garancije	313	318	323	326	329	338	346	2.293
6c. Rezerve za nujno pomoč	209	212	323	326	329	338	346	2.083
7. Kompenzacija			1.547	701	212	99	0	2.559
SKUPAJ	72.021	73.477	80.943	86.604	90.229	94.744	103.401	601.419

Vir: Goršič (2005, str. 18).

LETO	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	SKUPAJ
1. Kmetijstvo	41.738	44.530	46.578	47.378	49.305	51.439	52.618	333.586
1a. Skupne kmetijske politike	37.352	40.035	41.992	42.680	42.769	44.598	45.502	294.928
1b. Razvoj podeželja	4.386	4.495	4.595	4.698	6.536	6.841	7.116	38.667
2. Strukturni ukrepi	32.678	32.720	33.638	33.968	41.035	42.441	44.617	261.097
2a. Strukturni skladi	30.019	30.005	30.849	31.129	35.353	37.247	38.523	233.125
2b. Kohezijski skladi	2.659	2.715	2.789	2839	5.682	5.194	6.094	27.972
3. Notranja politika	6.031	6.272	6.558	6.796	8.722	9.012	9.385	52.776
4. Zunanji ukrepi	4.627	5.735	4.873	4.972	5.082	5.119	5.269	35.677
5. Uprava	4.638	4.776	5.012	5.211	5.983	6.185	6.528	38.333
6. Rezerve	906	916	676	434	442	446	458	4.278
7. Predpristopna strategija	3.174	3.240	3.328	3.386	3.455	3.472	3.566	23.621
8. Nadomestila	1.410	1.305	1.074					3.789
SKUPAJ	95.202	99.494	101.737	102.145	114.024	118.114	122.441	753.157

Tabela 4: Okvirna finančna perspektiva za leta 2000-2006

Vir: European Commission (2007, str. 37).

Tabela 5: Okvirna finančna perspektiva za leta 2007-2013

LETO	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	SKUPAJ
1. Trajnostna rast	54.405	56.736	59.197	61.144	63.601	66.640	69.678	431.401
1a. Konkurenčnost za rast in zaposlovanje	8.918	9.847	10.769	11.750	12.974	14.239	15.490	83.987
1b. Kohezija za rast in zaposlovanje	45.487	46.889	48.428	49.394	50.627	52.401	54.188	347.414
2. Ohranjanje in upravljanje z naravnimi viri	58.351	58.800	59.252	59.726	60.191	60.663	61.142	418.125
3. Državljanstvo, svoboda, varnost in pravica	1.273	1.362	1.523	1.693	1.889	2.105	2.376	12.221
3a. Svoboda, varnost in pravice	637	747	872	1.025	1.206	1.406	1.661	7.554
3b. Državljanstvo	636	615	651	668	683	699	715	4.667
4. EU kot globalni partner	6.578	7.002	7.440	7.893	8.430	8.997	9.595	55.935
5. Uprava	7.039	7.380	7.699	8.008	8.334	8.670	9.095	56.225
6. Nadomestila	445	207	210					862
SKUPAJ	128.091	131.487	135.321	138.464	142.445	147.075	151.886	974.769

Vir: European Commission (2007, str. 37).

Tabela 6: Izdatki za kmetijstvo (v mio EUR)

PRORAČUN 2003 (EU 15)	PRORAČUN 2004 (EU 15)	PRORAČUN 2004 (EU 25)
44.780,4	44.761,3	46.781,3
	-0,04 %	+4,5 %

Vir: General budget of the European Union for financial year 2004, (2004, str. 8).

Tabela 7: Izdatki za strukturne operacije (v mio EUR)

PRORAČUN 2003 (EU 15)	PRORAČUN 2004 (EU 15)	PRORAČUN 2004 (EU 25)
33.980	34.326	41.035
	+1 %	+20,8 %

Vir: General budget of the European Union for the financial year 2004, (2004, str. 8).

Tabela 8: Izdatki za notranjo politiko (v mio EUR)

PRORAČUN 2003 (EU 15)	PRORAČUN 2004 (EU 15)	PRORAČUN 2004 (EU 25)
6.894,1	7.050,9	8.683,8
	+2,3 %	+26,0 %

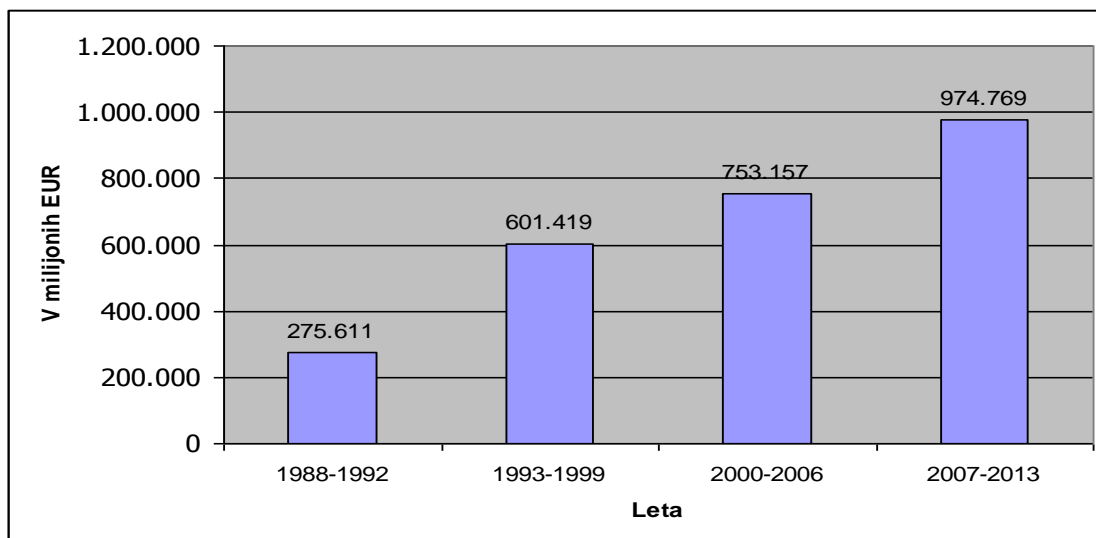
Vir: General budget of the European Union for the financial year 2004, (2004, str.8).

Tabela 9: Pregled prihodkov EU (v procentih)

PRIHODKI	1988	1992	1999	2006	2013
Tradicionalna lastna sredstva	29 %	24 %	17 %	15 %	10 %
DDV vir	61 %	62 %	38 %	17 %	11 %
BND vir	10 %	15 %	45 %	69 %	78 %

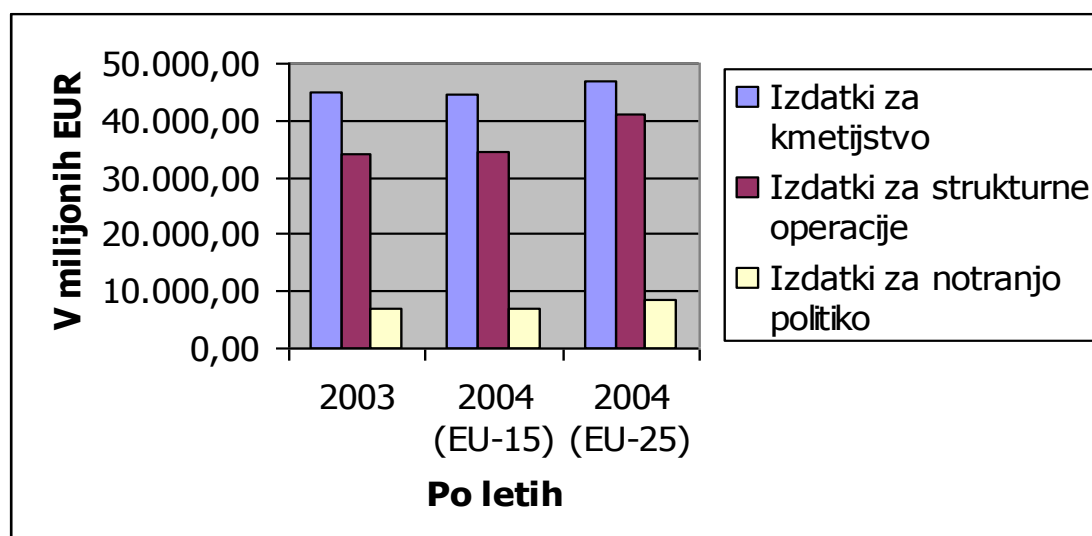
Vir: Proračun EU & finančne perspektive (2010, str. 10).

Grafikon 1: Finančne perspektive od leta 1988 do leta 2013

Vir: lasten.

Grafikon 2: Primerjava izdatkov za EU-15 in EU-25

Vir: lasten.